

EX
LIBRIS

DR. HEINRICH
CHRISTENSEN.

Т. 6. 4/91

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 14031

DE IULII VALERII EPITOMA
OXONIENSI.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES AB AMPLISSIMO
PHILOSOPHORUM ORDINE
ACADEMIAE WILHELMAE ARGENTINENSIS
RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

GABRIEL GEDEON CILLIE,
WELLINGTONENSIS.

ARGENTORATI
TYPIS EXPRESSIT M. DUMONT-SCHAUBERG
MCMV.

Von der Fakultät genehmigt am 23. Juli 1904.

Die Abhandlung bildet den ersten Teil einer größeren Arbeit, die unter dem Titel DE DUABUS IULII VALERII EPITOMIS demnächst erscheinen soll.

Marthae Helenae Cillie
Mariae Elisabethae van Niekerk
sacrum.

Praefatio.

Autumno anni 1901 cum in Britannia essem, Ricardo Reitzenstein, praeceptore clarissimo et erga me benevolentissimo, hortante Oxonium me contuli, ut codicem Corporis Christi Collegii 82, quo praeter cetera Iulii Valerii epitoma continetur, inspicerem. Sed temporis angustiis pressus nec satis in legendis veterum scriptorum codicibus versatus librum manu scriptum non perlegere, nedum transcribere potui. Postquam Argentoratum redii, Reitzensteinio intercedente singulari benignitate eorum, qui bibliothecae Bodleianae praesunt, quinque¹⁾ huius codicis phototypos adeptus sum. Quos cum curiosius inspexissem, non acta agere mihi videbar, si hanc recensionem epitomae, utpote Zacheriana epitoma longiorem, ederem. Vere igitur insequentis anni Oxonium iam melioribus subsidiis instructus repetii integram epitomam transcripturus.

Codicis Oxoniensis — in sequentibus O dico — Corporis Christi Collegii 82 descriptioni, quae in Coxii catalogo (Oxonii 1852 Tom. II) invenitur, pauca addo. Pars scripta singularum paginarum in longitudinem patet 33,5 cm, singulae columnae — nam duabus, ut iam docuit Coxius, columnis constant — in latitudinem 10 cm, singulae paginae inter 48 et 49 versus in unaquaque columna scriptos variant. Totus codex, praeter paginas 184, 185, 186, ut mihi videtur, ab eodem librario scriptus est. Epitoma historiae Alexandri a Iulio Valerio confectae, quae paginis 137—156 continetur, non est in libros divisa, sed in capita, quae in margine lineola

¹⁾ His phototypis comprehenduntur p. 130, 140 (= nostrae ed. 6. 11—12, 14), 147 (= 28, 22—31, 12), 151 (= 39, 16—42 add. 7), 155 (= 49 add. 17—52 add. 15 et 49, 1—50, 3).

(φ) distingui videntur. Titulus a prima manu rubris litteris superscriptus est: Iulii Valerii Alexandri regis magni Macedonum ortus, vita et obitus.¹⁾ Unus est codex noster, qui in huius operis fronte Iulii Valerii nomen servavit, atque ipsa hac inscriptione maxime recedit a ceteris huius epitomae libris manu scriptis, ut recte monuit Paulus Meyer.²⁾ Valerii plenioris codices initio mutili scriptoris nomen in subscriptionibus singulis libris additis produunt. Sed in Oxo-niensis libri subscriptione Iulii Valerii nomen non invenitur; iisdem rubris litteris expressa legimus haec: Explicit ortus, vita et obitus Alexandri regis magni Macedonum. Incipit epistola e. q. s.

Egerunt de hoc codice haud ita pauci viri docti. Iulius enim Zacher, vir doctissimus et de historia fabulosa Alexandri Magni optime meritus, cum epitomae editionem principem³⁾ atque adhuc unicum emitteret, pauca de eo praefatus est. Usus autem est Zacher apographo a Perizonio olim facto, quod quinque tantum continuit capita. Perizonium plura non transcripsisse valde se dolere⁴⁾ Zacher ait, quoniam ex paucis his paginis satis intellegatur codicem O singularem inter ceteros epitomae libros locum tenere.⁵⁾

¹⁾ Quod Coxius L. I. iam docuit, ideo affero, quia Iulius Zacher in libro inscripto „Pseudo-Callisthenes-Forschungen zur Kritik und Geschichte der ältesten Aufzeichnung der Alexandersage, Halle 1867“ p. 42 dubitat, utrum haec inscriptio in O ipso inveniat an a Coxio ficta sit.

²⁾ „Alexandre le grand dans la Littérature Française du Moyen âge. Tom. II, Paris 1886.“ De hac quaestione egit vir doctus Tom. II p. 21, cf. etiam infra.

³⁾ Iulii Valerii Epitome zum erstenmal herausgegeben, Halle 1867.

⁴⁾ Cf. Ed. Zacher, Praef. VII et XI.

⁵⁾ In Perizonii apographum multi errores gravesque inreperunt. Pasca exempla afferam:

Pag.	2	2	Per. legit	scythas	O habet	festas
—	2	9	„	auraso	„	autem raso
—	3	21	„	transmigrati	„	transiugari
—	3	21	„	qui	„	cui
—	4	9	„	decorum	„	decorum
—	4	15	„	eraptis	„	carptis.

Inspexit deinde codicem O, quin potius collatione eiusdem ab aliis facta usus est Didericus Volkman, qui anno 1882 Portae libellum, cui inscripsit „Adnotationes criticae in Iulium Valerium“ in vulgus edidit.¹⁾ Hunc ego libellum valde doleo quod neque apud bibliopolas neque in bibliothecis Argentinensi, Berolinensi, Hallensi, Ienensi, Portensi reperi. Exscripsit eum Bernhardus Kuebler et in suae editionis²⁾ Iulii Valerii apparatus, quem dicunt, critico ad Valerii textum emendandum adhibuit. Volkmannus vero, si Kuebleri silentio fidem habeas, multa, quae ad Valerii verba sananda usui sunt, omisit; interdum etiam erravit. Nam verba „*ut arcanum sermonem tulo committere*“, quae Kuebler p. 3, 20 editioni suae inseruit addens³⁾ Volkmannum ea ex codice O attulisse, inveniuntur quidem in Sergii personati explanatione in Donatum (Gram. Lat. IV, 357, 26 Keil), sed deesse ea in codice O mihi credi volo.

Venio iam ad auctorem illum, qui solus, quod sciam, codicem O accurate diligenterque examinavit, qualis esset et quae contineret, in lucem produxit, quem locum teneret inter tot libellos de rebus ab Alexandro gestis compositos exponere conatus est, Paulum dico Meyer, virum doctissimum litterisque florentissimum, qui de scriptoribus, qui hanc historiam medio aevo, ut aiunt, tractaverunt, optime meritus est. Is igitur in libri supra laudati tom. II p. 21–26 haec fere de codice nostro exposuit. Omnium epitomae codicum

¹⁾ Cf. Carolum Boysen „Wochenschrift für klassische Philologie, 1884“, p. 333 sqq. Boysen, qui censor Volkmanni libelli existit, ex eo protulit sententiam hanc: „Efficitur opusculum, quod est in libro Oxoniensi, multo ante epitomam esse compositum“. Ipse Boysen l. l. ita pergit: „Muß man aber nicht geradezu sagen, daß die bisher bekannte verbreitete Epitome man nicht mehr als direkte Verkürzung des Originals zu betrachten sei, sondern der Cod. Ox., oder vielmehr der Text, den dieser Codex repräsentiert, eine Mittelstufe zur Epitome war? Quibus ex verbis probabiliter colligas Volkmannum parum perspexisse eam, quae re vera, ut docebo, intercedit inter O et epitomam Zacharianam rationem.“

²⁾ Iulii Valerii res gestae Alexandri magni. Lipsiae 1888.

³⁾ Cf. etiam Boysenum l. l.

O esse unicum, quo Iulii Valerii nomen conservatum sit. Inde iam suspicari nos posse unum hunc testem supresse recensionis vel familiae, ut aiunt, codicum, quae se pressius quam ceterorum epitomae librorum manus ad archetypum, id est ad Valerium ipsum, applicaverit. Neque hanc suspicionem te fallere. Propius enim inspectanti apparere librum O intercedere inter Valerium ipsum et epitomam a Zachero editam — Z in sequentibus dico — quoniam in O saepenumero sententiae obviae sint, quae apud Valerium pleniores reperiuntur, in Z desiderantur. Inde facile perspicui codicem nostrum medium inter Valerium ipsum et Z locum tenere, ita tamen, ut artius cum Z quam cum Valerio cohaereat. Deinde Paulus Meyer, postquam indicavit, quibus in locis O cum Z, quibusque cum Valerio consentiret, sic pergit (p. 24) — ipsis iam utor eius verbis —: „Il ne serait pas inadmissible en soi que la leçon de Corpus (sc. O) et l'*Épitome* représentassent deux abrégés de Valerius, faits indépendamment l'un de l'autre; mais si on examine de près les rapports des trois textes, on reconnaîtra que la leçon de Corpus forme réellement, comme je l'indiquais plus haut, la transition entre Valerius et l'*Épitome*, que l'auteur de ce dernier texte abrégé, non pas directement Valerius, mais la leçon déjà abrégée que nous a conservée le ms. de Corpus. J'ose croire qu'il ne restera sur ce point aucun doute pour quiconque aura pris la peine de comparer les trois rédactions ci-après rapportées d'un même morceau, qui est tiré du l. III ch. 3e. Deinde in medio ponit Valerii verba p. 116, 23—117, 9, „*Igitur Persae — — — insteterunt*“; O p. 38 add. 19 verba: „*Igitur Persae — — — desideratui fuerant*“; Z p. 53, 13—54, 3 (nostr. ed. 37, 19—38, 9) verba: „*Cumque Indi — — — mortui fuerant*“, et concludit verbis his: „On peut donc considérer comme établi que l'*Épitome*, avant de parvenir à l'état où nous le possédons dans un si grand nombre de mss., a d'abord passé par un état intermédiaire que représente seul jusqu'à présent le ms. de Corpus“.

Haec quidem Paulus Meyer, cuius opinionem hoc stemmate, quod vocat, illustrare liceat:

Julius Valerius
|
Codex Oxoniensis
|
Epitoma Zacheriana.

Atque profecto cum codex O aut epitomae formam pleniorē aut multo plura, quam quae in Z leguntur, praebat,¹⁾ nihil probabilius videtur et verisimilius, quam Valerium et O et Z ita, ut Paulus Meyer sibi persuasit, inter se cohaerere. Sed si eas partes, quae sunt inter O et Z communes, cum illis, quae in O solo exstant quasque in sequentibus nota Oi significo, contuleris, primo aspectu intelleges, eas maxime inter se differre. Eas quidem partes, quae sunt eadem in Z et in O, ex eodem archetypo fluxisse exemplis argumentisque affirmare supervacaneum est. Cuius enim obiter legenti manifestum erit. Cui parti quomodo coniunctae sint eae, quas O solus exhibet partes, duabus viis explicari potest: aut ea, quam instituit Paulus Meyer et Boysen, aut ea, quam nos praeferimus, ut scribam epitomam Zacherianam plerumque secutum e pleno ipsius Valerii exemplari, quod praeter illam ad manus habebat, has partes inseruisse et addidisse credamus. Quam sententiam hoc quasi stemmate illustrare liceat:

Julius Valerius
|
Epit. Zach.
|
Codex Oxoniensis.

Nostram hanc opinionem argumentis firmare iam liceat. Epitomatores,²⁾ qui ipse operae suae rationem non dedit,³⁾ festinante calamo satis negligenter quae in ampliore

¹⁾ O tertia ferme parte superat Z.

²⁾ Sic ego in eis, quae sequuntur, Zacherianae epitomae scriptorem appello.

³⁾ Quod fecerunt exempli gratia Iustinus, Iulius Paris, Ianuarius Nepotianus.

libro invenerat in breve contraxisse nemo negabit. Singula cur aut omiserit aut receperit, frustra quaeras, nisi quod, ut plerumque fit in hoc librorum genere, quo propius ad finem pervenerit, eo breviorum eum fieri facile intellegis. Primus enim Valerii liber, qui in Kuebleri editione 65 paginis continetur, in Z 38 paginas implet, secundus in Valerio 45 in epitoma 15 paginis absolvitur, tertius apud illum 58 in hac 13 amplectitur. Quae capita integri Valerii in epitoma praetermissa sint, quamquam et Iulius Zacher et Paulus Meyer iam docuerunt, quia nunc Kuebleriana editione uti licet, repetam. Desiderantur¹⁾ in libro primo capitis 7 magna pars itidemque capitis 9.²⁾ Deinde caput 20 totum, 23 praeter primam sententiam, capita 24—32, ³⁾ 34, 39 praeter supremam sententiam et capita 46—50. In libro vero secundo desunt caput primum et secundum fere totum, deinde 8, 11, 12, 13, 14, capitis 16 dimidia pars, capita 17, 18, 25 fere totum, capitum 27, 28, 29 partes magnae, 30, 33, capitis 37 dimidia pars, 38, 39 totum suprema sententia excepta. In libro tertio frustra quaeras capita haec: 1, 2, 9, 10—28, 32 fere totum, 33, 35—37, ex capitibus 41—53 una sententia ex initio scilicet capitis 46 servata est, 56 fere totum deest, nec non capita 57, 58, 59 tota.

Epitomator autem quamquam tam multa silentio praeteriit, ut non nisi ossa quasi et umbram historiae ipsius servaverit, praecipue in libris secundo tertioque, tamen eundem narrationis tenorem, qui est apud Valerium, retinuit, uno loco excepto.⁴⁾ In epitoma Candace regina pictorem, qui

¹⁾ Illos tantum affero locos, quibus integras narrationes Epitomator omisit.

²⁾ Primus locus totus et secundi pars maior in Pseudocallisthene quoque desiderantur.

³⁾ His in capitibus Valerius Alexandri res in Aegypto gestas narrat, quae narratio fere tota in codice Parisino (P apud Kueblerum, Vp apud nos) deest. Itaque quamquam e codice Parisino certe non fluxit epitoma, mutilatum tamen codicem etiam ab Epitomatore adhibitum esse suspicor. Ita factum esse crediderim, ut unicuique nobis alicuius momenti esset locus Valerii silentio praetermitteretur.

⁴⁾ Pag. 40 sqq. (= Val. 136 sqq.; causa facile perspicitur), cf. etiam p. 25, 26 sqq. cum Val. pp. 70 et 71.

Alexandri imaginem accuratissime depingat, mittit; deinde Alexander Candace litteras scribit, quibus receptis illa respondet additque se Alexandro magna dona tribuere; mitteret, qui ea sumerent. Apud Valerium contra Candace pictorem mittit, postquam Alexander munera ab illa data accepit. At minutis in rebus persaepe Z narrationem aut aliquid inserendo aut alius rerum causas fingendo mutavit. Quare saepissime Z his in rebus ab exemplo suo recedit. Quod maxime premo, quia inde optime intellegitur, quae ratio inter Z et Oi intercedat. Oi enim in rebus nunquam ab Valerio pleniore dissentit. Quam ob rem magna cum probabilitate iam nunc suspiceris Oi et Z non ab eodem scriptore compositas esse. Exempla dabo. Val. 20, 22, sqq. leguntur: „Sedet patri (sc. Philippo) professio adulescentis (sc. Alexandri) et 'Equos', ait, 'ad hosce tibi usus lubebo protinus deductu iri, de quibus tibi ad votum proclivitas fiat; neque enim improbo huiusce desiderii gloriam'. Tunc filius: 'Gratiam equidem tibi, pater, huiusce muneris facio; habeo quippe equos, quos ex aetatula iam recenti ad haec mihi studiosius praeparavi'". Haec Z vertit 12, 22 sqq.: „Philippus quoque equos illi et cetera itineri necessaria praeparari iussit." Val. 15, 17/18 „Quippe nescius, quae te impenderent humi, rimare ea, quae caeli sunt", quae ad verbum Epitomator 11, 13 exscribit, sed inter „humi" et „rimare" addit: „nunc resupinus iacens". Sed hoc quidem additamentum ad scribam epitomae nescio quem referri posse non nego¹⁾, vix tamen illud quod legitur in epitoma 15, 15/16: „Miratur Alexander et petendi morem et titulum dixitque uni, qui primus illorum esse videbatur", quae verba ex Val. 26, 23/24 sunt translata, sed illic verba „dixitque uni, qui primus illorum esse videbatur" non reperiuntur. Deinde in epitoma 31, 18—21 legimus haec: „Tum Darius, 'Numnam', inquit, 'tu ipse ades, Alexander, qui nobis adeo constanter confidenterque bellum indicis'? Negat ille sese Alexandrum fuisse, enimvero eius internuntium." Valerius habet haec (92, 32—93, 4): „Numnam quaeso, (cum Darius) dixisset, tu ipse

¹⁾ Ipse Epitomatorem verba *gratiam facio et rimare* parum intellexisse credo.

Alexander ades, qui adeo nihilum reverens nostri confidentissime loqueris?" responsum accepit sese quidem internuntium esse, enim pro ipso Alexandro loqui oportere". Cf. hos quoque locos: epit. 14, 1—5 (= Val. 24, 3—8); epit. 22, 15—18 (= Val. 62, 8—10); epit. 19, 28 (= Val. 50, 8); epit. 43, 30—44, 6 (= Val. 140, 11—27). His ex exemplis plane apparet Epitomatores, etiamsi plerumque Valerii narrationem fideliter, quantum in epitoma fieri potuit, servaverit, compluribus locis eam mutavisse aut aliquid ei addidisse. Atque cum huius rei in Oi exemplum frustra quaesieris, non sine causa mihi conclusisse videor fieri non posse, ut Z et Oi ab eodem scriptore ex Valerio pleniore sint translatae. —

Hactenus de historia et de ipsa rerum tractatione. Iam ad genus dicendi et sermonis consuetudinem, quae in tribus recensionibus conspiciuntur, transeo. Inquirendum erit, quatenus et Epitomator (Z) et scriptor Oi Valerii genus dicendi secuti sint, quid retinuerint, quid aspernati sint. Alia enim ratione in Valerio excerpendo Z uti, aliam Oi scriptorem in eodem exscribendo sequi etiam ei, qui obiter neglegenterque legerit, manifestum erit.

In universum igitur spectans non quae supra modum sint inepta dices, si contendes Valerii tumidum illud atque inflatum dicendi genus¹⁾, quod ipsi cum Apuleio atque ex parte etiam cum Minucio Felici commune est neque ab illa, quae nonnullis viris doctis semper in ore est, Africitate²⁾ abhorret, apud Epitomatores plerumque simplicius fieri aut omnino praetermitti. Cui studio ita Z indulsit, ut hic illic ieiunitatem quandam adsecutus videatur. Contra Oi scriptor perraro Valerii verba commutat, atque si id uno alterove loco facit, hae mutationes semper levissimae sunt aut talibus in locis occurrunt, quibus probari possit, textum exemplaris, quo usus est, iam corruptum fuisse. Quod ut probem, haec exempla proferam.

¹⁾ Cf. Geierum, „Zeitschrift f. Altertumswissenschaft 1858“, p. 419 et Landgrafium, „Zeitschrift f. d. Oest. Gymnasien 1882“, p. 429.

²⁾ Etiam Iulius Valerius in scriptorum Africanorum numerum nuper receptus est, cf. Landgrafium l. l. et „Phil. Rundschau 1881“, p. 126.

I. Epitomator Valerii verba simpliciora reddit. Val. 46, 21—24 Alexander Tyrii scribit: „At enim vos primi omnium exististis, qui mihi insolentius obviaretis. Igitur per vos ceteris etiam magisterium procurabitur“, quae vertit epitoma 18, 9—11: „Sed cum vos primi omnium exististis, qui meis iussis insolentius obviaretis, terribile exemplum aliis praebebitis“. Quod exemplum est aptissimum ad illustrandam rationem, quam in epitoma conficienda noster secutus est. Videmus enim iisdem fere verbis, quae sunt Valerii, eum usum esse, sed minutis in rebus haud leviter sermonem immutasse. Nam non modo impeditum illud membrum et obscurum „Igitur per vos ceteris etiam magisterium procurabitur“ simplicius reddere conatus est, sed etiam „aliis“ pro „ceteris“ ad grammaticam artem haud dubie spectans posuit, atque „at enim“ in „sed cum“ mutavit, ut totam sententiam una periodo complecteretur. Denique animadvertas velim Epitomatorem „meis iussis“ pro „mihi“ substituere. Quae cum ita sint, persuasum habeo Epitomatorem exemplar suum hoc loco de industria correxisse. — Val. 94, 9—10 legimus: „Unus quippe ex convivantibus, cui vocabulum Pasarges erat“, quae verba vitato archaismo ita convertit Epitomator (32, 12): „Unus quippe ex convivantibus, Pasarges nomine“. — Val. 20, 12 sqq. leguntur haec: „Sed Alexander quintum et decimum ingressus annum explorato temporis opportuno, cum veniam a paternis auribus praepignerato osculo impetrasset, precario petit, ut sibi Pisas apud Olympia certaturo iter largiretur“, quae Epitomator reddit (12, 20 sqq.): „Sed enim Alexander quintum decimum agens annum petit, ut sibi Pisas adire liceret gratia quadrigis certandi“. — Val. 68, 27 sqq.: „Si igitur declinando huic experimento consulitis, decem oratores vestros ad me deduci patiemini. Hoc enim modo reliquorum urbisque vestrae habebitur ratio“, pro quibus Epitomator scribit (24, 27 sqq.): „Si vero huic experimento declinando consulitis, decem oratores vestros ad me deduci sinite; hoc enim modo saevitiam nostram mansuescere poteritis“. Plura exempla congerere supersedeo.

Scriptorem Oi duobus tantum locis verba Valerii gravibus immutantem deprehendi; verba in medio ponam, ut legentes ipsi iudicent, quam longe ab exemplis ex epitoma allatis discrepent. Val. 156, 12/13 Aristoteles epistolam ad Alexandrum missam sic incipit: „Per mihi difficile est eligere“; in Oi haec verba reperiuntur (pag. 49, add. 13): „Perdifficile mihi est eligere“. Ibid. vers. 22 legimus: „Ex quibus colligere admodum facile est, ambigendum utrumne te prudentiae viribus an tolerantia(e) fortitudinis(que) magis praedicem“, quibus verbis respondet in Oi: „Ex quibus colligere difficillimum utrumne e. q. s.“¹⁾

II. Sunt in epitoma loci haud pauci, quibus Epitomator quibusdam Valerii ipsius verbis omissis aut commutatis exemplaris uberius constructionem male retinuit. Quo in genere Oi scriptor semel,²⁾ si quid video, peccavit: p. 30 add. 2 (= Val. 86, 27) ubi „ut“ particula, cui in structura ab Oi usurpata nullus est locus, ex Valerio assumpta est.³⁾ Sint pro exemplo ex epitoma haec: „Enim“ 3, 10 (= Val. 3, 9); „quin“ 3, 21 (= Val. 3, 23); „artis eiusdem“ 29, 9 (= Val. 84, 27); „crureque“ 14, 9 (= Val. 24, 12); „et“ 13, 14 (= Val. 22, 9). Conferas etiam 30, 13–15: „Quae profecto haud dubie fierent, ni tecum fortuna potius quam mecum stetisset. His auditis Alexander multis suorum praesentibus iterare cum iubet sermonem promissi et audaciae, laudatum denique fidei ac fortitudinis ad suos ire iubet“ (Val. 87, 27 sqq.).

¹⁾ Annotandum est cum Valerii codicem, quem plerumque cum exemplari ab scriba Oi adhibito consentire videbimus, Parisinum dico, exhibere: „Ex quibus colligere possumus admodum facile est ambigendum“. Itaque persuasum habeo Oi scriptorem hunc locum iam corruptum legisse et necessario correxisse.

²⁾ Haud raro Oi scriptor inserendo epitomae additamenta, cum ante oculos epitomam et Valerium pleniorem habuerit, duas constructiones, ut mihi videtur, inter se commisit et confudit. De hac quaestione fusius accuratiusque infra agam.

³⁾ Cf. Adn. crit. ad hunc locum et ad 50 add. 14.

III. Pro verbis obsoletis et inusitatis Epitomator plerumque substituit usitatiora, quod, ut diximus, non fecit Oi. Exempla haec habeto: pro „annum adpellens“ (Val. 14, 15) Epitomator habet „annum agens“ (10, 17); pro „magisterium“ (Val. 46, 23) „exemptum“ (18, 10); pro „secundare“ (Val. 83, 1) „professe“ (29, 10); pro „donicum“ (Val. 78, 14; 103, 26) „donec“ (27, 8; 35, 4). Atque verba „indidem“ et „absque“, quae epitomator vitavit „inde“ pro „indidem“ et pro „non absque discrimine“ „graviter“ scribens, in Oi ex Valerio assumpta inveniuntur. Epitomator enim quaedam verba de industria evitasse videtur; velut „demirari“ (Val. 16, 7; 82, 19) in „admirari“ correxit (11, 26; 28, 15), et pro „facessere“, quod verbum in delictis habet Valerius ipse (quatuordecies apud eum occurrit), semper aliud verbum posuit. Velut 7, 28 pro „facessit“ (Val. 9, 29) „discedit“ ponit⁴⁾; 21, 14 „fugam capessunt“ pro „fuga facessunt“ (Val. 54, 17) dicit; idem 28, 9 et 23, 5 (= Val. 82, 5 et 63, 9) pro „facessere“ verbo „quiescere“ utitur. In Oi vero verbum „facessere“ bis invenitur ex Valerio assumptum p. 3 (add. et 42, 2 (add.)) (= Val. 3, 18 et 122, 27).⁵⁾

Addam sermonis quasdam discrepantias inter Z et Oi, extantes, quae quamvis tenues videantur, nihili tamen non sunt, quippe quae duorum scriptorum, scilicet Epitomatoris Z atque Oi scriptoris ingenium rationemque in pleniore luce ponant. Atque primum quidem quomodo uterque scriptor enuntia inter se conglutinet, velim inspicias: Epitomator, quoad potuit, particulas immutavit, scriptor Oi quas potuit non mutatas recepit. Quam ad rem illustrandum comparemus quosvis locos ex Valerio sumptos, alterum cum Oi, alterum cum Z. Inter Val. 119, 20–123, 11 igitur et Oi 39 add. 1 – 42, 9 in particulis usurpandis inveniuntur discrepantiae hae:⁶⁾

¹⁾ Annotandum est Sergium personatum (Keil, Gram. Lat. IV, 557) verbum „facessere“ per „discedere“ explanasse.

²⁾ Sed Epitomator non semper verba obsoleta respuit; nam „repedare“ et „cluere“ e Valerio recepit. Quin etiam uno loco (43, 5) „at“ particula, quae nusquam apud Valerium ipsum obvia est, pro usitatior „at“ usus videtur.

³⁾ Eos tantum afferro locos, quibus in Valerio ipso eadem est structura atque in compendio.

Val.	Oi.
120, 18 ergo	40, 12 <i>om.</i>
120, 25 an	40, 15 quam ¹⁾
121, 4 ex alio	40, 17 etiam
121, 8 et id addit	40, 21 addit etiam
122, 15 enim	41, 25 enimvero.

Inter Val. 24, 22-28, 12 et epitomam 14, 12-16, 12, quibus in locis eadem res narrantur, haec:

Val.	Z.
24, 22 enim qui	14, 12 qui autem
25, 11 At ego tibi	14, 20 iam tibi
25, 15 his dictis	14, 21 et his dictis
25, 18 etenim ipsa quamvis	14, 23/24 quamvis enim ipsa
25, 24 tum	14, 27 et
26, 1 igitur	15, 1 igitur <i>om.</i>
26, 9 at his ferme diebus	15, 5 at <i>om.</i>
26, 17 sed enim cum	15, 11 dum igitur
27, 1 tum igitur	15, 19 igitur
27, 12 igitur cum vicina rursus	15, 23 interea dum rursus vicina
27, 21 cuius adeo	16, 2 cuius iam
28, 7 eumque cum	16, 9 eumque eum.

Ex his exemplis satis luculenter perspicitur Z et Oi inter se prorsus esse diversos.

In enuntiatis ipsis Epitomator (Z) persaepe pro verbis a Valerio usurpatis alia, quae idem significant, substituit hoc unum, puto, spectans, ut aliquid immutaret. Cuius rei, quamquam in quavis fere pagina conspicitur, pauca afferro exempla:

Val.	Epit.
3, 1 refert	3, 5 ait
6, 16 professus est	5, 24 respondit
15, 22 videram	11, 17 cognovi
19, 14 adpellebat	12, 6 agebat
19, 18 appellatus est	12, 9 dictus est
48, 23 non potest	19, 19 nequit

¹⁾ Cf. Adn. crit. et Corrigenda.

Val.	Epit.
ibid. indulget	ibid. minatur
68, 28 patiemini	24, 28 sinite
78, 14 distulerim	27, 8 cohibebo
94, 10 receptus	32, 13 suscepius
9, 5 usurpasset	7, 17 hausit.

In Oi inserta sunt: 27 add. 1 *extilimus* (cf. Val. 74, 10); 41 add. 27 *constare* (in loco perdifficili, cf. Val. 122, 20) 52 add. 5 *forent* (cf. Val. 159, 26); praeterea 35 add. 8 *amplexans* legimus, cum in Valerio (104, 10) sit *amplexabundus* et 38 add. 14 *steterant*, cum in Valerio 116, 14 sit *institerant*. Non respicio 52 add. 8 ubi *sensimus* additum videtur (cf. Val. 160, 4) et 49 add. 4 ubi *instiluit* legitur pro *inde praevortit* (Val. 155, 12); nam mutilum aut corruptum fuisse archetypam quisvis videt. —

Verborum aut tempora aut modos persaepe immutat Epitomator, raro scriptor Oi; exempla ipse unaquaque ex pagina sumas.

Postremum Epitomatoris quasi proprium est verborum quem apud Valerium invenerat ordinem invertere. Cui studio Z ita indulsit, ut toto in opusculo maioris ambitus locos vix inveneris, in quibus ordo verborum in epitoma idem atque in Valerio sit, uno excepto 42, 2—13 (= Val. 136, 26—137, 12), ubi munera Alexandro a Candace regina data enumerantur; semel tantum ordo hic turbatur.

Hactenus de rebus singulis. Restat ut de additamentis codicis Oxoniensis in universum disseram. Quod ita faciam, ut primum pauca de additamentis ex primo Valerii libro petitis proferam; neutram enim in partem ex his additamentis multum lucratur. Deinde ad libri tertii additamenta accedam, ubi res, mea sententia, est simplex; facile enim probatur Valerium et Oi et Z ita, ut ego posui, inter se cohaerere. Postremum libri secundi fragmenta persequar, quia illo in libro res paulo difficilior est.

Partes, quas in libro primo O solus habet, ut ex nostra editione facile perspicitur, inveniuntur in paginis his: 1, 2, 3 (= Val. 3), 8 (= Val. 11), 18 (= Val. 45), 22 (= Val. 59). De primo quidem loco alteroque nihil dicere possumus, quod

hic Valerius plenior aetatem non tulit. Quod vero ad reliquas partes attinet, primo obtutu videmus illas ad verbum cum Valerio uberiore congruere.¹⁾ Atque ex omnibus his locis concedo ad Meyeri opinionem refellendam aut ad nostram stabilendam non multum sumi posse. Pro certo enim, ne fumum vendere videar, de his quidem locis saltem nihil affirmo. Hoc unum animadvertas velim tota in epitoma praeter illam Candacis munera enumerationem, quae in libro tertio (p. 42) legitur, ne unum quidem te invenire locum, qui ad verbum cum Valerio consentiat, tanti ambitus, quanti est ille in O p. 22 (= Val. 59). Quod iam suspicionem movet, hanc saltem partem non ab eodem scriptore, qui Z confecerit, ex Valerio esse excerptam. Accedit quod et in eis, quae hunc locum antecedunt, et in eis, quae eum sequuntur, multa in Z pro libidine mutata sunt.²⁾ Neque mihi probabile videretur Epitomatores Z, cum totum fere exscripsisset codicem O, hunc unum locum, quo res gravissimae narrantur, omisisse, praesertim cum in praecedentibus omnia, quae ad Olympiadem pertinent, fusi et accuratius tractata sint. At dixerit quispiam, si Epitomator in epitoma ex Valerio conficienda hanc narrationem praetermittere potuit, non esse, cur non idem facere posset, si epitomam, ut vult Meyer, ex O composuisset. Audio. Sed aliud est, si in Valerio excerptendo, aliud si in O exscribendo hunc locum omisit, quoniam hic perpauci essent, illic vero complura sunt praetermissa. Mihi certe multo probabilius esse videtur eum librarium, qui epitomam transcripserit, hunc locum ex ipso Valerio, cuius exemplar inter manus habebat, sicut cetera libri primi additamenta accessionum instar margini adscripsisse — unde postea in textum inreperunt — quam Epitomatores, qui totum O recepisset, hunc locum transcribere noluisse. Nam quod Epitomator in Valerio uberiore expilando hanc

¹⁾ Discrepantiae „is“ (8) „his“ (Val. 11) et „inde“ (22) „his dictis“ (Val. 59) nihili sunt.

²⁾ Cf. epit. Cap. 42 cum Val. Cap. 45 et epit. Cap. 46 cum Val. Cap. 51.

narrationem, quae nusquam alibi reperitur,³⁾ silentio praeteriit, non est cur mireris, praesertim cum duorum capitum hunc locum in Valerio praecedentium et trium eum sequentium ne vestigia quidem in epitoma inveniantur. Haec quidem de libro primo. Ad singula verba, quibus codex O ab epitoma recedens cum Valerio facit, infra revertar.

Transeo iam ad librum tertium. Quo in libro familiaritas et ratio, quae inter tres recensione intercedit, in pleniori luce poni et nostra opinio luculenter probari potest. Quare ex eo paucos locos, exscribere non alienum videtur.

Val. 118, 1 sqq.

Hac igitur adrogantiae spe cum dies pariter et locus proelio constitisset feretque pugna regalis, primitus quidem anceps diu fortuna beliantibus videbatur, non minus Alexandro tempus incursandi rimante, quam Poro locum vulneris declinante. Sed cum forte apud Indos ex quadam repentina conversione Pori strepitus et conclamatio existisset, avertissetque os, quo causam Porus illius strepitus cognovisset, involat Alexander atque eius inguina telo eminus transfigit eumque prostravit. Hac indignatione Indi excitati in arma prosiliunt instaurantque id proelium, quod absque vulgi periculo pactum inter reges erat. Enimvero Alexander saepe iam Indicam vim expertus non facilem rei bellicae manus silentium

Z (et O) p. 39, 7 sqq.

Igitur cum dies pariter et locus proelio institisset, feretque pugna regalis diu anceps, Alexandro scilicet locum vulneris rimante et Poro id ipsum declinante, tandem Porus ex quadam repentina tumultuatione suorum conversus, ut videret, quidnam id esset, protinus Alexander eius inguina gladio transfodit eumque prostravit. Quo viso Indi mox in Alexandrum insurgere conabantur. At ipse, manu silentium poscens, tumultum repressit atque ita fatur: „Quid hactenus inter duos reges actitatum est, nisi ut, vobis nostrisque incoluntate ac sospitate fruuntibus, dum usus nostrum occumberet, alter fieret in regno successor? At, si nunc arma magis quam pacem desideratis, nequaquam nos in-

³⁾ Cf. Klugium, De Itinerario Alexandri Magni, Diss. Inaug. Vratislaviae 1861, p. 22.

querit et ab hoste patientiam petit paulisperque patientibus in hunc modum loquitur: „Non equidem video causas, o Indi, tam inconsulti huiusce discriminis vestri, cum nihil egerit allud nostra inter nos proelatio, quam uti vestro commodo consultaret. Igitur cum omnis militantium vis ei ostentationi proficiat, si teste imperatore suo, quod singulis sit devoti animi, monstraverint, quid hoc rei est, quod incassum discrimina vestra profunditis, Pori iam testimonio facessente!”

Ad haec dicta cum Indi se nolle Graecis fieri captivos dominumque Alexandrum pati vulgi murmure testarentur, secundo etiam sermone Alexander monet, solverent hunc cordis sui metum expectationemque curarum eiusmobi abicerent atque secluderent, et fidem rati dat iureiurando. Neque enim sibi libidinem talem aut desiderium unquam Indici imperii adstitisse, sed enim omnem illam causam proelii hanc fuisse, si experimento ipso fortitudinis suae gentes quoque ceterae didicissent, amicitiam suam singulos magis quam vehementiam experiri convenire. Igitur irent quisque securus in sua nec ultra quicquam de victorum insolentia

paratos ad haec offendetis. Sed eque n hoc vobis leve videbitur, sicut etiam prioribus experimentis meminisse potestis!” His dictis adquevit omnis vis Indorum, seseque Alexandro subdiderunt.

trepidarent, cum illa quoque causa ab indignatione victoris sese utique tueretur, quod plerique soleant in ultionem prioris contumeliae insequi superatos. Non Indos enim culpae illius reos apud se fuisse, verum Porum, qui sat sibi poenarum, quae lex belli, monuit, praestitisset. „Sed ne ipsi quidem ultra iam hostis sum“, ait. „Quin etiam hortor moneoque vos, ut regem, ut fas exigit et vobis moris est, sepulturae inferatis“. Ad haec dicta Alexandri non cunctanter quidem adquieverat vis Indorum. Sed enim Alexandro non absque utili sapientia haec humanitas sederat, cum et vim Indicam saepe expertus foret et pleraque praedae eorum, quae secum plurima gentis suae more Indi ad proelium vehunt, in suam potestatem sciret esse translapsa.

Quare domitis hostibus avectaque praeda ad Oxydrontas, quae gens exim colit, iter suum dirigit, non illam quidem gentem ut hosticam incur-saturus — neque enim illis studia sunt armorum —, sed quod celebre esset Indos, quos gymnosophistas appellant, hisce in partibus versari, opam quidem omnium et cuiusque pretii negligentes, solis vero diversoriis

O (*solus*).

Quare dimotis hostibus avectaque praeda ad Oxydrontas iter suum dirigit, non illam quidem gentem ut hosticam incur-saturus — neque enim illis studia sunt armorum —, sed quod celebre esset Indos, quos gymnosophistas appellant, hisce in partibus versari, opam quidem omnium et cuiusque pretii negligentes, solis vero diversoriis

patientissimi, quae humi manu exhauriant aditibus perangusta, enimvero subter capacius spatiata, quod id genus aedium neque pretii scilicet indigens et ad flagrantiam solis aestivi apricius habebatur. Ii igitur cum comperissent Alexandrum ad sese contendere, primates suos, quos scilicet a sapientiae modo censent, obviare adventanti iubent cum litteris huiusmodi: „Gymnosophistae Bragmanes Alexandro homini dicant. Si tendis ad nos proeliaturus, uti[que] tibi propositum est, quod nobis adferas, habes, porro quod auferas, nihil. Sin vero venis (venies Vp), ut discas, quae a nobis scilicet sciri queant, nulla est invidentia. Etenim non arbitramur inter hasce scientias nostras causam discordiae positam, cum tibi amica res proelium, nobis vero philosophia noscatur“. His lectis Alexander pacificum iter agere decrevit; videtque homines reliqua nudos, sed amictu simplici superiectos, diversantesque his aedibus seu speluncis, quarum relatio supra est. Eorum filii conjugisque pascentis pecudibus occupabantur.

Nolo plura transcribere. Si cui haec non sufficere videantur, conferat locos hos: Val. 151, 22—160, 13 cum Oi 46, 1—52, 15 et Val. 161, 28—163, 19 cum epit. Z. 49, 1—52, 3; profecto unicuique has libri tertii partes, quae in codice O

patientissimi, quae humi manu exhauriant aditibus perangusta, enimvero subter capacibus spatiata.

Igitur cum comperirent Alexandrum ad sese contendere, primates suos

obviare adventanti iubent cum litteris huiusmodi: Gymnosophistae Alexandro homini dicant.

Si tendis ad nos proeliaturus, uti tibi propositum est, quid nobis adferas, habes, porro quod auferas, nihil. Sin vero venies, ut discas, quae a nobis scilicet sciri queant, nulla est invidentia. Etenim nos arbitramur inter hasce scientias nostras causam discordiae positam, cum tibi amica res proelium, nobis vero philosophia noscatur.

His lectis Alexander pacificum iter agere decrevit, videtque homines reliqua nudos, sed amictu simplici superiecto.

solo exstant, obiter perlegenti ac mediocriter cum Valerii textum et cum epitomae Z ratione naturaque contendenti manifestum erit, epitomae consilium toto caelo ab illo, quod in Oi conspicitur, distare. Ubique enim in oculis incurrit Epitomatoris Z puerilis affectatio, qua verba Valerii immutare et quasi suo ore loqui contendit. Cui studio inscitia tantum et properantis stili velocitas modum faciunt. Paucis enim locis exceptis, ubi quae a Valerio sumpserat proprio ingenio quasi insignita referre ei contigit,¹⁾ in universum de Epitomatoris laboribus in Valerio positus male existimo. Contra scriptor Oi nihil tale sibi adsumpsit; exemplaris enim vestigia a paragrapho ad paragraphum, a capite ad caput mira religione pressit, saepius quibusdam verbis omissis, hic illic aliqua re minoris momenti mutata, hisdem verbis fere semper usus. Fieri igitur non potest, ut nos eundem scriptorem eas partes, quas cum O communes habet Z, composuisse et eas, quae Oi solus exhibet, transcripsisse credamus, quod credere nos iubet Paulus Meyer. Apparet, opinor, has tertii libri partes, quas Oi solus habet, ab alio viro additas esse. An tu putas eundem epitomatores, cum totum fere Valerium in brevius contraxisset, sub finem opusculi subito et sine idonea causa ex eodem tot capita tantum non ad verbum recepisse? Neque minus iure mirareris, si Z ex O manvisset, epitomatores Z illos locos, quibus O maxime ab Valerio recedit, tam fideliter et sine ulla mutatione conservavisse, illos contra, quibus O se artissime ad Valerium ipsum applicat, omnes silentio praeteriisse. Sed si re vera in tertio libro eam inter has tres recensiones intercedere rationem evicimus, quam stemmate nostro indicavimus, actum est etiam de prioribus partibus. Nam fieri non potest, ut in alia opusculi parte alia ratio intercedat. —

Verum enim vero cum ex hoc ipso libro Paulus Meyer locum protulerit (Valerii 116, 23—117, 9 cf. nostr. edit. p. 37 et 38), quo exscripto rem nos tenere clamat, subsistamus, ne celerius cupidiusque tanti viri auctoritatem respuisse videamur.

¹⁾ Conferas, si tanti est, Val. p. 161, 26—163, 20 cum epit. 48, 1—52, 3 aut Val. 62, 19—64, 7 cum epit. 22, 20—23, 7, ubi vel aptiorem Epitomatoris narrationem equidem dixerim quam ipsius Valerii.

Nam qui ea tantum, quae exscripsit Meyer, legerit, non dubito, quin a partibus eius staturus sit. Sed si ea quoque, quae praecedunt et sequuntur, diligentius examinaveris, rem aliter se habere perspicies. Ea enim quae ipsius pugnae descriptionem praecedunt (Val. 113, 19—116, 23; Oi 37 add. 1—38, 19), paucis praetermissis ad verbum Oi ex Valerio transcripsit. Quae inveniuntur differentiae (V: illos pori numeros; Oi: illorum per multitudinem¹⁾) — V: bestias memoratas; Oi: memoratas bestias — V: enimvero; Oi: at vero — V: id ubi factum est; Oi: sed — V: institerant; Oi: steterant) minoris certe momenti sunt, quam quas inter Valerium et Z epitomam intercedere videmus. Accedit quod Valerium fusiùs transcribit Oi, quam Z facere solet, neque tumidum illud et inflatum genus dicendi repudiat: „impetu belli complexu et morsibus adfectarent; mox sauciae debilesque aut protinus cadere aut refugere coepere, omnino nullam auxilii ullius emolumentum dominis adferentes“ (Val. 116, 17—20 = Oi 38, 15—18 add.).

Quibus rebus animadversis illas partes, quae hunc locum praecedunt in Valerio et epitoma Z consideremus, scilicet Val. 114, 8—115, 9 et Z 37, 6—16.

Val.:

„His litteris publice recitatis Alexander ait: Nunc quoque vos moneo, sanctissimi milites, ne quid rursus magnificentia ista barbarica animos vestros inconsultus turbet. Auditis enim litteris Pori revocate illam quoque litterarum Darii memoriam, videteque, num adrogantia dispar, num dissimilia verba aut sit dissimilis imprudentia — — ipse quoque Pori litteris responsurus in hanc sententiam scribit“.

Z.:

„His Pori litteris Alexander coram suis recitatis primum hortatur, ne temeritate verborum conturbarentur, reminiscentes Darii crebram iactantiam huic non esse imparem.“

Deinde ad Porum scribit talia“.

¹⁾ Hoc facile explicatur, si reputas Valerii codicem Parisinum, cuius gemello usus est Oi, verba corrupta „illos per innumeros“ praebere.

In ipsa quidem epistola exemplaris verba fidelius retenta sunt; sed perpende haec:

„Fateor enim nihil esse Graecis eiusmodi ¹⁾ , quorum vos divitiis gloriamini, atque idcirco indigentes meliorum a vobis petere necessaria.“	„Fateor enim nihil esse Graecis harum divitiarum, quibus vos affluentes gloriamini, ideoque indigentes a vobis petere necessaria.“
--	--

His exemplis diligentius perpensis neminem fore confido, qui perseveret partes Z et Oi ab eodem scriptore confectas esse. Sed etiam ex ipso illo loco, quem Paulus Meyer attulit, elucet partem Oi esse superadditam, Z vero esse priorem. Supremam enim illius partis sententiam, quam Meyer exscripsit, perlastra (Val. 117, 6 epit. 38, 7):

Val.: „Atque ita receptis suis et proelio dissoluto viginti ferme dies indutiis dantur, quibus utrimque sepeliendis exurendisque his, qui apud alteros proelio desiderati fuerant, institere.“	O: „Atque ita suis receptis et proelio dissoluto datur utrimque spatium viginti dierum vel sanandi eos, qui vulnerati, aut sepeliendis exurendisque his, qui proelio desiderati fuerant.“	Z: „Atque ita suis receptis datur utrimque spatium viginti dierum vel sanandi eos, qui vulnerati, aut sepeliendi eos, qui mortui fuerant“.
--	---	--

Nonne probabile videtur O esse confectum a scriba, qui et Valerium ipsum et epitomam Z ante oculos habuerit, quique neglegenter duas constructiones, alteram, qua vocabulum spatii cum genitivo gerundii iungitur, ex Z, alteram, qua dativum gerundivi regit, ex Valerio repetierit et miscuerit?

Duo eiusdem rei indicia, nisi fallor, liber secundus, ad quem iam venimus, praebet. Verba ipsa afferam:

Val. 104:	Oi: 35 (add.)	Z: 35.
„Sed ad haec Darius exsanguis iam corpore cum voce etiam“	„Sed ad haec Darius exsanguis iam corpore cum voce utique“	„Iamque Darius exsanguis corpore cum utique voce deficeret,

¹⁾ Attende quemadmodum epitomator verborum structuram parum perspicuam „nihil eiusmodi, quorum divitiis“ correxerit, quod ab Oi consuetudine longe abhorret.

ad primum impetum iam deficeret, manus^a. manus^a.
deficeretur, manus^a.

„Iam“ vocabuli iteratio hand scio an indicio sit O scriptorem et Valerio et epitoma Z usum esse.

Val. 93:	O 32.	Z 32.
„Quod ubi a ministris regi est indicatum, incertum id damnunc an contumeliam ratus insurgensque Darius „Ecquid“, inquit“.	„Quod cum Dario a ministris indicaretur, prosiliens ille furore plenus ratus id damnunc ad contumeliam fieri: „Quid“, inquit“.	„Quod cum Dario a ministris indicaretur, prosiliens ille furore plenus, „Quid“, inquit“.

De furore regis nihil dicit Valerius, atque hanc rem facilius a Z quam ab O fictam credemus. O nihil fecit, nisi quod, ut causam furoris adderet, leviter immutata verba Valerii „ratus id damnunc ad contumeliam fieri“ interposuit. Fortasse iam in codice Valerii non *an* sed *ad* invenerat.

Addo primi libri locum corruptissimum, quem tamen quomodo Epitomator legerit, haud facile dixeris:

Val. 11, 10 (e codd. Vp Vt).	O.	Z 9, 4.
servile quiddam (quiddam Vt) captivumque potentum natum iri.	servile quiddam captivumque portentum natum iri.	servile quiddam (M) β Zacheri HBR, servilem quidem Sa Zacheri LADE) captivumque illum (illud Zacheri B) futurum.

Nihil equidem hoc ex loco collegerim. Neque enim desunt loci, quos si e nexu suo solvas, non minus Meyeri quam meae opinioni favere dixeris. Exempla ipse afferam:

Val.	O.	Z.
44. 4: „junioem sesonchosim praedicantes“.	17, 23: „secundum sesonchosim praedicantes“.	17, 23: „secundum sesonchosim venisse dicentes“ (deest M).
104. 5: „sed id Alexandro ultra opinionones omnium flebile et luctuosum admodum fuit“.	35 add. 7—9 „quod illi ultra opinionem omnium flebile et luctuosum fuit“.	37, 7—8: „quod illi ultra opinionem luctuosum fuit“.

Val.	O.	Z.
164, 2: Igitur rex mox lectulo datur ac diebus complusculis cum illa pernicie con- luctatus tandem cau- sam eiusdem periculi esse ab Antipatro cognovit ² .	52 add. 16—17 „Quo ille hausto mox lectulo datur, ac die- bus complusculis cum illa pernicie conluc- tatus tandem intel- lexit (que erasum) se moriturum“. ²⁾	52, 10—11, „Quo ille hausto mox lec- tulo datur, intellexit- que se moriturum“.
95, 13: „rexque ac- cubuit ceterique sec- undum ordinem dig- nitatis, ut illis mos erat, discubere“.	31 add. 4—5: „rex- que accubuit, ceteri- que secundum ordi- nem dignitatis, ut illis mos erat, discubere“.	31, 23: rexque accu- buit ceterique iuxta quod eis mos erat.

Perfecto, si ex his tantum partibus iudicium nostrum penderet, ego viro egregio vix essem oblocutus; cum autem illis ex locis, quos supra tractavimus, satis perspiciatur, quem admodum prolixiores sententias modo ex Valerio modo ex epitoma Z repetierit scriptor Oi, etiam in brevibus enuntiatis cum has duas recensiones miscere non mirabimur. —

Haec quidem de ratione, quae inter codicem O et Valerium et epitomam Z intercedit, dicenda erant. Reliquum est, ut de auctoritate codicis pauca addam. Atque de ea quidem parte, quam Oi sigla significavi, sufficienter fere, quae in notis editioni meae adiectis protuli. Usus est Oi codice perbono, qui cum Parisino illo, quem littera P Kueblerus, Vp nos significavimus, artissime cohaeret; conferas exempli gratia additamenta editionis nostrae: 40, 1 *ii* omissum est ab Oi et Vp; 41, 15 *etiam* om. ab Oi et Vp; 43, 1 *tam trepide* om. ab Oi et Vp; 49, 11 *et sacrificia . . . persequeretur* om. ab Oi et Vp; praeterea 39, 2 *dimolis*; 40, 6 *venies*; 48, 4 *superque*; 50, 15 *nullaque*. Rarius certe Oi facit cum Ambrosiano (nobis Va);

²⁾ Sed vereor ne „que“ particula post „intellexit“ crassa certum sit iudicium, hic quoque interpolatorem initio ea, quae ex Valerio assumperat, cum Epitomae verbis male coniunxisse. Rem, ne cupidius talia me arripere dicas, in medio relinquo.

utroque tamen codice melior est, conferas e. g. 29, 2 *cuiquam*; 29, 3 *incunctantius*; 40, 4 *uti*; 50, 4 *quae in principiis cęrimum ad Asiaticam usque expeditionem*; 50, 12 *nomini*; 52, 9 *e materia*; 52, 10 *eviali*. Habuit OI, quae desunt in Vp, non habuit, quae aliunde in illum intrusa sunt, multisque corruptelis unus affert lucem. — In edendis OI verbis hac sum usus temperatione, ut ipsius scribae menda aperta in textum, qui dicitur, non reciperem. Nam scribam codicis O non ipsum hanc recensionem confecisse ipsius libri nitidus docet aspectus; transcripsit eam de exemplari, quod certe plura exhibuit eius laboris vestigia, quo ortam atque compositam esse hanc recensionem supra docui (cf. notam nostram ad p. 37 add. 3). Illud igitur quasi refingere conabor.

Difficilius sane est de ea parte iudicium ferre, quae libro Oxoniensi cum ceteris epitomae codicibus communis est, hoc est dicere, quantum conferat ad verba epitomae Z recte constituenda codex Oxoniensis. Minime tamen neglegendum hoc mihi videbatur. Nam si recte Paulus Meyer hunc codicem medium inter Valerium et epitomam locum tenere statuisset, etiam variis, quas dicunt, lectionibus hoc probari necesse esset, licet epitomae scriptorem non ipso codice O, sed eius gemello usum esse fingas. Sed cum pauci huius epitomae libri hucusque inspecti essent, ut ipse aliquid adderem, nova auxilia circumspexi. Missis igitur Zacheri coplis quinque adhibui libros, quibus aditus epitomae verba ederem. Quod feceram iam, cum Bruno Keil, praeceptor illustrissimus, ipsius Valerii fragmentum Göttingense mihi monstravit, cuius lectiones ita verbis epitomae respondere intellegebam, ut fere imaginem illius codicis, quo usus est Epitomator, ante oculos habere mihi viderer. Sed de fragmento Göttingensi (nobis Vg) plura in epimetro docebimus; iam eos, quos ad epitomam edendam adhibui codices enumerabo:

1. Codicem Stuttgartensem Fol. 400 — littera S signavi — membranaceum, magnitudinis 22×9 cm, saeculo X vel XI scriptum.⁹⁾ Continet inter alia foliis 15^v—33^v (sed folii 33

⁹⁾ Cf. Heyd, Die historischen Handschriften der Königlichen öffentlichen Bibliothek zu St. L. p. 177.

pars versa legi nequit) epitomam Zacherianam ab initio usque ad p. 31, 12; desinit (fol. 32^r) in verbis „exercitus sui causa“. Scriptura uno aut altero loco ita est oblitterata, ut difficilis sit lectu. Contuli codicem, qui singulari benignitate eius, qui bibliothecae Stuttgartensi moderatur, Argentoratum transmissus est, quam diligentissime; collationem meam examinavit benignissime et benevolentissime ad codicis fidem exegit Ricardus Reitzenstein.

2. Codicem Mettensem 297 — M dixi — membranaceum, magnitudinis 26 × 16 cm, saeculi XII foliorum 202.¹⁾ Epitoma Zacheriana paginis 189^r—196^r continetur. Codicem Metta benigne Argentoratum transmissum diligentissime contuli.

3. et 4. Duos codices in Museo Britannico asservatos, Burneanum 280—a dixi — saeculi XIV et Burneanum 12, IV, C—β dixi — saeculi XIII. Quos codices ipse in Museo Britannico cum editione Zacheri contuli.

5. Codicem Laudensem, in bibliotheca Bodleiana asservatum, saec. XIII (?), cuius una cum illis codicis O quinque phototypis alteros quinque accepi (sunt fol. 173^r, 178^r, 182^r, 182^v, 185^v) nonnullosque locos ipse in bibliotheca Bodleiana inspexi.

Iam de auctoritate et indole horum librorum pauca proferam; agmen ducat, ut par est, codex vetustissimus S. Hic ab indocto scriba neglegenter exaratus correcturis scatet, sed omnes epitomae codices, quos quidem noverim, auctoritate facile vincit. Conferas in nostra editione locos: 3,3 *praescientiam* (SV); 4,6 *genituram* (SV *genituramque* ceteri); 4,22 *videt* (SV *vidit* ceteri); 8,17 *arcessiri* (SV *accersiri* ceteri); 12,6 *cum* (SV *dum* ceteri); 14,16 *avertit* (SV *avertit* ceteri); 4,23 *uteri*; 11,1 *possumusne*; 29,20 *poenas* (SV *poena* ceteri). Etiam plus tribuo locis, quales sunt 1,12 *supernalare* ex *supernare* corr.; 4,14 *quaerit* ex *quaerit* corr.; 6,8 *veluti alarum plausu* supra lineam add.; 7,20 *ad lubentiam sui* supra lin.; 7,26 *clementius* supra lin.;

¹⁾ Cf. „Catalogue général des Manuscrits des bibl. publ. des Départements. Tome V, Paris 1897“ p. 129 sqq.

10, 18 *semper* in marg. additum. Zacheri copias si respicio, videre iam mihi videor eius codicis quasi imaginem, cuius in margine primum adscripta erant additamenta et correcturae ex ipso Valerio petita, quas recentiores scribae aut omnes aut partem in epitomam receperunt.

Proximum tenet locum codex M, etsi scriba haud indoctus saepius coniecturis indulsit aut verba mutavit; sint pro exemplo 1, 8 *aulae regiae secreta*; 1, 18 *haec*; 2, 12 *astrologum se professus est*; 32, 24 *alveum*; 32, 28 *indicavit*; 25, 17 *qui*; 24, 6 *factum*; 24, 19 *diffidimus*; 23, 5 *hoc carmine*; 4, 12 *somniavero*. Verborum ordinem haud raro mutat (cf. 3, 17, 18; 9, 1), nonnulla omittit (e. g. 3, 3; 3, 6; 5, 17, 18; 33, 6, 7). Sed cum codice S aliqua ratione cohaerere videtur (cf. 1, 12; 32, 28; 29, 13) neque non interdum cum O facit (cf. 1, 8; 20, 4; 29, 13; confer etiam ea, quae ad 30, 16 adnotavimus). Hic illic rectam solum lectionem servavit, ut 11, 12 *conquerendum*; 15, 10 *diligenterque* alia. Itaque minime spernendus, quin etiam in secunda parte, ubi S deficit et epitoma a Valerio longius recedit, haud raro quem sequaris dignus esse videtur.

Codex α ad verba epitomae constituenda non multum confert, nisi quod doctus scriba propria nomina plerumque recte restituit. Multa certe fatili mutandi studio debentur, velut 2, 22 *usus es*; 29, 7 *non expiabilis*; 22, 3 *cacumine*; 36, 12 *qui*, multa gravibus erroribus, velut 16, 20 *calaxil*, 13, 12 *assumpsit*. Nonnulla, quae solum recte tradit, coniectura eum assecutum dixeris, velut 19, 26 *dilionem*; 7, 20 *sed auctiorem*; de aliis mecum dubitaveris, velut de 29, 7 *nervis* (cum VL); tamen ne omnem ei abiudices auctoritatem, monent loci, quales sunt 12, 3 *antem* (cum Vg); 11, 26 *delusa* (cum Vg); 4, 23 *uteri* (cum SMVg).

Minimi sunt pretii codices β et L; coniecturis enim atque interpolationibus scatent. Ad unum autem redeunt exemplar, quod et ipsum ostendit, quam licenter in describendis his opusculis, quae delectationi tantum inserviunt nulliusque scriptoris nomine atque auctoritate sanciantur, scribae grassati sint. Sed consentit codex β 29, 7 *traxit* cum O et 1, 3 *stellarumque numerum* cum Zacheri codice antiquis-

simo H et, ni fallor, hoc loco Epitomatoris verba aut retinuit aut coniectura ductus restituit. Codicem L. semel in corrupto nomine *Gilito* (35, 16, ubi S deest) cum Zacheri codicibus plerisque facere, nostris autem OMoj meliorem se praebere vix est quod moneam.

Iam redeo ad codicem Oxoniensem, qui aetate Mëtteni fere par, auctoritate impar videtur. Nam si recte de ratione, quae inter O et Valerium intercedit, supra disputavimus, etiam haec in parte codicem O saepius interpolatum aut correctum esse non mirabimur. Hic ille autem scriptor epitomam e Valerio interpolavit, velut 3, 21 *transingari* (*transmigrare* Ep. codd.) 9, 5 cf. supra p. XXVI, 27, 2—3 cf. Add. 4. 5. Quibus exemplis ipsum libri titulum addas, quem ex Valerio interpolatum supra iam diximus. Pluribus certe locis epitomae Z errores scriba e Valerio corrigere potuit sed omisit, velut 12, 16. 17; 39, 7 *instilisset*; 19, 26 *consitum*; 29, 19, 20 *rexque Parmenionem protinus poenas capitis dependit* (*Parmenio poenas capite dependit* Val.). Saepius O proprio Marte et a Valerio et ab epitomae codicibus recedit, velut 21, 9 *inrentibus* (*inrentibus* Ep. Val.); 26, 20 *quaerenda* (*volutanda* Ep. Val.); 28, 14 *nominarat* (*nominasset* Ep. Val.); 19, 27 *hommucolorum* (*hommulorum* Ep. Val.); 13, 13 *iniuriaque adridens* (*inturiamque adr.* Ep. Val.). Quos locos, qui Meyeri sententiam defendere cupiet, diligenter velim examinet. Multis quoque in locis ordo verborum, qui in omnibus traditur epitomae codicibus, in O mutatus est, velut 11, 27 *operosissimum sepulchrum exigit* (*sepulchrum erigit operosissimum* Ep. Val.). —

Sed cae, quae e Valerio transcriptae sunt, partes scriptorem in universum satis religiose exemplaris vestigia pressisse ostendunt. Idem etiam in his partibus factum esse contendo. Habebat ille in manu epitomae codicem etsi non optimum, non tamen contemnendum. Consentit enim in coniecturis O cum M 1, 8 *aulae regiae secreta*, consentit 3, 21 *qui Neclanabus* cum Zacheri codice Pa. Non habet verba interpolata 6, 8 *veluti alarum plausu*, quae in S supra lineam addita sunt et desunt in tribus Zacheri codicibus, cum duobus eiusdem libris contra nostros 43, 5 *at* exhibet. Denique 30, 16

in loco interpolato fere eadem omittit, quae in fine paginae adscripta M (conf. etiam Zacheri notas). Haec igitur e vetustiore epitomae libro recepit, quem tamen egregium inter ceteros locum tenere nemo, opinor, demonstrabit, cum vel interpolatum verbum *semper* (10, 18), quod in S in margine adscriptum est, inter reliqua ille exhibuerit.

Usus est Epitomator Valerii codice, qui, ut dixi, Gotingensis (Vg) illius fuit simillimus multoque propius ad Ambrosianum (Va) quam ad Parisinum (Vp) se addixit; saepius etiam cum Ambrosiani notulis inter lineas additis ita congruit, ut illas e vetustiore libro petitas esse satis ostendat; conferas e. g. 22, 13 *o vos stultissimos inquit dicam*, ubi Valerius (62, 3) *o vos fortissimos ait* habet, sed supra lineam Va *vel stultissimos dixerim* addit. Huius igitur codicis imaginem multo iam confidentius recuperare nobis licebit. His autem tribus subsidiis, epitomae archetypum dico et fragmentum Gotingense et excerpta Oi, si recte utemur, multos in Valerio locos emendare poterimus. Kueblerum enim, virum de Valerio optime meritum, codicum suorum auctoritati nimium tribuisse equidem persuasum habeo. —

In paranda hac epitomae recensione id maxime egi, ut, quid codex Oxoniensis contineret, legentibus proponerem. Cur tamen in ea, quae vetustiori epitomatori debetur, parte (Z) eum sequi non potuerim, supra exposui. Meum esse praeterea duxi, ut quantum possem, Epitomatoris verba restituerem. Ubi illum recepisse quae sensu carerent, ipsius Valerii docent verba, reliqui quod in melioribus codicibus legebatur; ubi ex Valerio facili opera epitomae verba sanari poterant, intacta ea relinquere nolui. Qua in re certe modum tenere difficillimum est meque ipsum saepius dubium haesisse libere profiteor. Infra epitomae apparatus illas, quas O solus exhibet partes (Oi), minoribus typis exprimendas curavi. Paginarum et capitum numeros, qui sunt editionis Zacherianae et Kueblerianae, in margine addidi. In commentario editioni addito et singulos locos et totius epitomae latinitatem explanare studui. In epimetro fusius de ipsius Valerii fragmento Gotingensi egi.

Restat ut omnibus, qui me in hoc libello conscribendo adiuerunt, gratias agam quam maximas; prae ceteris commemoro Brunonem Keil et Ricardum Reitzenstein, praecceptores carissimos.

Conspectus Notarum.

- S = Codex Stuttgartensis.
M = Codex Mettensis.
O = Codex Oxoniensis.
O_i = partes libri Oxoniensis, quas O solus habet.
α = Codex Londinensis I.
β = Codex Londinensis II.
L = Codex Laudensis.
Z = Epitoma a Zachero edita.
V vel Val. = Valerii codices omnes.
Vt = Valerii codex Taurinensis
Va = Valerii codex Ambrosianus } teste Kueblero.
Vp = Valerii codex Parisinus }
Vb = Valerii fragmentum Basiliense (cf. Wackernagium, Zeitschr. f. deutsch. Phil. 1869, 119).
Vg = Valerii fragmenta Gottingensia.
-

p. 3 Z tate consurrexisse, scilicet Indos, Arabes Phoenicesque, Parthos et Assyrios, nec non et Scythas, Alanos, Oxydracontas, Seres atque Caucones, Hiberos, Agriophagos, Enomitas et quaecumque sunt Orientis barbarae gentes. Quibus ille auditis plausum dans manibus magno risu dissolutus est.

3. [Val. 2, 1.] Igitur ad consuetae artis confugit peritiam et more solito adhibuit sibi pelvem atque omnia alia instrumenta. Quibus intellexit se vincendum atque ab hostibus capiendum, nisi fugae consuleret. Mox autem raso capite et barba collectisque omnibus, quaeque sibi erant pretiosarum opum, appulit Macedoniae. Ibiq[ue] amictus veste linea astrologumque se professus vim peritiae suae cum magna admiratione commendabat.

4. Ergo Nectanabus iam longe celebratio apud Macedones erat, adeo ut etiam fama illius nec Olympiadam quidem roginam lateret. Enimvero Philippus tunc bello forte aberat; coepitque regina consulere peritiam viri. Qui ut ad eam ingressus est, non eam dominae appellatione dignatus est, qui se quondam dominum fuisse meminisset. Moxque eius pulchritudinem admiratus amore illius captus est. Cum ergo iussus sedisset, ait regina ad eum: „Tunc“, inquit, „es Nectanabus ille matheseos sciens? Dic ergo, quamvis peritiam adeo veri amicus cluis.“ Ad id respondit: „Multifida quidem est, o regina, haec nostra vaticinandi scientia,

fare conueniente. Scilicet Indos, Arabes, fenices que parthos et assyrios nec non (supr. hanc) hanc se me amon sua dnm significat) et oostas (supr. alios - o idracontas (sic) seros atque caucones - hiberos, agriophagos, enomimatas (Nectanabus in i sup. n. M. (sic) et quaecumque sunt orientis (sup. - os) barbarae gentes. Quibus ille auditis. plausum dans manibus. magis (Nectanabus 2. sup. o hanc n. vultu par) vici hinc cluis est. Igitur ad consuetere artis confugit peritiam - et more solito (sup. par i hanc n. vultu) adhibuit (sic) sibi pelvem atque omnia alia instrumenta. In quibus intellexit se vincendum atque ab hostibus capiendum. nisi fugae consuleret. Mox autem raso capite et barba. collectis que reliquis queque sibi erant pretiosarum opum. appulit macedoniae. ibique amictus (sic) veste linea - astrologumque (supr. au. amictus sic) se professum esse (Nectanabus) peritiae suae cum neque aduersione (sic) non commendabat. Igitur nectanabus (sic) a hanc non) iam longe celebratio apud macedones erat. Adeo ut fama illius nec olympiadam (sic) quidem roginam lateret. Enimvero philippus tunc bello forte aberat. cepitque regina consulere peritiam viri. Qui ut ad eam ingressus est non eam dominae appellatione dignatus est. qui se quondam dominum (sic) fuisse meminisset. Moxque eius pulchritudinem admiratus amore illius captus est. Cum ergo iussus sedisset. ait regina ad eum. Tunc inquit es nectanabus (sic) ille matheseos (sic) sciens? Sic ergo quidem vras peritiae adeo veri amicus (sic) cluis. Ad id hanc (sic) vultu hanc) Multifida quidem est o regina haec vobis vaticinandi scientia

1 fenicosque O | 2 alterum et om. a | 3 Scythas] oostas S sertas M festas O a | 4 Oxydracontas S O Osidracontas M Osidaracontas β Oostaracontas a | 5 caucones M | 6 gentes ex gentis corr. M | 6 suetiae a | 7 pelvem M plevem S | alia omnia M | 7:8 instrumenta S | 10 quaeque] quae O (que craso) | 11 ibi O | 12 astrologum M a | professus est M | provinciae (peritiae a. l.) M | 13 admiratione (ratione a. l.) O | 15 erat] existit a | Olympiades L | 16 quidam S | forte bello O | 17 adest a | potentiam β | 17:18 ad illam O | 18 alterum eam om. O | dignatus] honoratus L | 19 post est a l. addit appellare S | 23 usus es a | 23 vere β veri ex viri corr. a | 24 haec om. O |

11. O (inter opum et amictus): in peregrina profectus est Iustratisque inuisionibus terris appulit tandem (tandem s. l.) in Macedoniae locum, cui Pellae ex veteri nomen est. Ibi

neque est in tempore uno omnium meminisse. Nam et interpres (sic)
 somniorum et astrici quibus omnia divina variis reseratur. mul-
 taque praeter haec sunt quibus ut ad praescientiam (sic) advenas.
 His diebus cum aether in vultus regiae in transiret. Olympias (sic)
 ait. Nihil (sive vultus in vultu) ita defigeris a propheeta ubi
 me intueris? At ille respondit inquit oraculi illius (sive Olympias
 aether in) fuit apud aegyptios a diis accipiam. quod oportet me
 reginae omni praedicere. Illa se tabulas super his quae cupis et
 cum verbo praescient (sic) tabulis quas vultu (sic) in-
 pectis hosti praescient (sic) nominant. Auro enim et ebore variatum
 pretium cum sui operis admiratione contenderat. Jam praemisit
 etiam VII. stellas. et horoscopus pariter quibus singulis res me-
 tellis species inerat. Iovem quippe visere (sic) erio (sive in vultu
 Olympias) Lapide uscupatus. Sicut cristallo. Luna adhaerente. Mar-
 tem sibi sub lapide hematite. Mercurium smaragdo. Venus autem
 calcitra (sic) eras. Saturnus (sive) in vultu uscupatus (sic). At vero
 horoscopus diligenter (sive) in p. n. vultu uscupatus (sic) erat. Sicut mirram
 simpliciter stellas mirabilium varietatem et propius stasi (sic)
 et. sive vultu O inquit in (sive) in vultu quaeo vultu et phi-
 lippi congruentiam. Nam multa fere est. cum et hoste teosens
 adhaerent abiecta me. velot in altero transnigrare. Qui (sive)
 huius in inquit) nectantibus stasibus

p. 4 Z. neque est in tempore uno omnium meminisse; nam et inter-
 pretes somniorum et astrici, quibus omnis divinandis ratio
 reseratur, multaque praeter haec sunt, quibus ut ad praescientium
 soleamus. [Val. 2, 30.] His dictis cum acrius in vultu
 reginae intueretur, Olympias ait: „Quid ita defigeris, o
 15 propheta, ubi me intueris?“ At ille: „Recordor,“ inquit,
 p. 5 Z. „oraculum illius, quod apud Aegyptum a diis acciperem, quod
 oporteret me reginae vera praedicere. Quare consule super
 his, quae cupis.“ Et cum verbo promittit tabulas, quas huius
 peritiae docti pinacem nominant. Auro enim et ebore varia-
 6 tum pretium cum sui operis admiratione contenderat. Tum
 promittit etiam septem stellas et horoscopus puriter, quibus
 singulis sui metalli species inerat. Iovem quippe viseres
 aethereo lapide nuncupatum, Solem cristallo, Lunam adamantem,
 Martem dici sub lapide haematite, Mercurium smaragdo; 13
 10 Venus autem saphirina erat, Saturnus in opibite; at vero
 horoscopus lygdium erat. Exinde mirans Olympias stellarum
 p. 6 Z. mirabilem varietatem et propius sessitans: „O,“ inquit, „tu,
 intueri, quaeso, meam et Philippi congruentiam; nam multa
 fama est, quia, si ex hoste rediens adfuerit, abiecta me
 vellet in alteram transigrari.“ Quin Nectanabus statim

2 astrici eras. astrologi s. I, S (s. m.) | 3 sunt om. M | 3/4 praescientium S (VI) praescientiam OM β praescientiam α | 6 ubi me intueris om. M ut sic me intueris β | inquit om. O | 8 oraculo O | praedicere S | consule s. consulis corr. S | 9 huiusce O (VI) | 10 pinacem S penalem M | vocant O | auro ebore *Maebius, rube. Ad. crit.* | 11 cum summi operis contendebat *Maebius* contendere s. contendendam corr. S portenderat β | tunc M | 14—16 soli cristallo lunae adamans marti deo lapide haematia mercurio smaragdo venus autem saphirina β | 15 haemate S | smaragdo O | 17/18 mirabilem stellarum varietatem M | 18 propter se sessitans O (propter sessitans VI) proprietatem puis sessitans s. propius sessitans S | 19 intueri in M | incongruentiam s. congruentiam corr. O | 20 quia si ex quasi corr. S | ex hoste victor rediens β | rediens veniens (s. I, vel rediens) M | adfuerit fuit α | 21 transigrari SM transigrari α β transigrari O (VI) | quin SM α β (VI) cui O, cf. *prosef.*

18/19. O (inter sessitans et quaeso): [Val. 3, 18] iubet omne
 facessere famulatum, qui aderant sibi ex ministerio regali et ait.
 „O tu intueri.“

p. 10 Z. Sed iam alvo crescente „Quidnam“, inquit, „o propheta, fiet, quidve nunc facto opus est, si adveniens Philippus cum isto me onere deprehendat?“ „Ne metueris,“ respondit ille, „quia opitulabitur Ammon illi vitio, quod suavit.“

3 8. Sed Nectanabus accipitrem sibi sacramum parat eumque monet ire ad Philippum, cui per noctem in somnio adsisens iussis mandatis instruxit. Excitatus autem Philippus [veluti alarum plausu] advocans somniorum interpretes ait: „Vidi per quietem deum quandam formosum] et canitie

10 capitis caesariatum arietisque cornibus insignitum super- venisse Olympiadi, coniugi meae seseque illi nuptiis mis- cuisse. Quibus peractis haec etiam verba addiderat: „Ex- cepisti, o mulier, ex me filium vindicem.“ Tum mulieris virginal contegere biblo ac consignare annulo aureo vide-

15 batur, cui insculpta erat solis effigies et leonis caput hastili 15 subiecto. Quae cum vidissem, accipiter superveniens plausu alarum me excitare videbatur. Quid igitur istud est, quod portenditur? Tum interpretes: „O Philippe, verum istud est. Nam quod signari virginal feminae vidisti, fidem rei

5 visae testatur, unde praenosti, quod illa conceperit; nemo 20 enim vas vacuum consignat; ut haec biblo, quippe cum bibulus nullibi gentium nisi in nostra tellure gignatur. Aegy- ptium igitur semen est, qui conceptus est; non tamen humile, sed praecelsum, propter annuli aurei visionem, quo metallo 10 nihil pretiosius scimus. Sed quoniam signaculum, quod solis forma visebatur, subter leonis caput hastili subiecto: is ipse,

2 fiet om. O | 3 honore me M | 4 opitulabitur] favorebit pL | illi hinc O | 5 sacra || || || tum (IP' lit. cr.) S | 6 somnio illi p | 7 iussis instruat mandatis p | <loquitur eumque> iussis suppl. Eusebio- stris | 8 veluti alarum plausu om. O (V) a. L S | veluti om. p | plausu M | 8 senioreum S | 10 arietinaeque O | 11 uxori O | miscuisse nuptiis O | 14 virginal v. S | 15 videbatur om. SOM p | 15 inscul- ptum S | 16 annuli aurei M | 17 erant Ma p | 16 plausu O (V) plausu ex. M | 18 quod est om. a est om. M | 19 signare O signari ex. M | 20 praenosti M | 21 ut Epit. coll. (V) et VI. v. S | 22 nulli ex nullibi corr. S | gin- gnatur S | 23 Aegyptium] Aegypti] igitur S | quod conceptum p Maschius | o verbo not. p. 8, 10 collatus est L | nec tamen S | 24 annuli aurei] annuli aurei] signaculo p Maschius | quod dicitur in Epit. Maschius, in Val. Kneller, cf. Adn. crit. | 26 videbatur O |

Sed iam alvo crescente. Quidnam inquit. o propheta fiet. quid nunc facto opus est. Nam veniens philippus cum isto me onere (m) deprehendat. Ne metueris respondit ille. quia opitulabitur tibi vitio meo. Illi vito quod dicitur. Sed nectanabus accipitrem tibi sacramum parat. Vidi per quietem deum quandam formosum] et canitie capitis caesariatum. arietisque cornibus insignitum supervenisse Olympiadi. coniugi meae seseque illi nuptiis miscuisse. Quibus peractis haec etiam verba addiderat. accepisti ho (m) mulier ex me filium vindicem. Tum mulieris virginal contegere biblo. ac signat peractis annulo aureo. cui insculptum erat leonis caput et solis effigies. Quae cum vidissem. accipiter superveniens. plausu alarum me excitare videbatur. Quid (m) igitur istud est. quod portenditur? Nam quod signare virginal feminae vidisti. fidem rei visae testatur. unde praenosti ut haec biblo quod conceptus. nemo enim vas vacuum consignat. ut haec biblo. quippe cum bibulus nullibi gentium nisi in nostra tellure gignatur. Aegyptium igitur semen est. qui conceptus est. nec tamen humile sed praecelsum propter annuli aurei visionem. quo metallo nihil pretiosius scimus. Sed quoniam signaculum. quod solis forma visebatur. subter leonis caput hastili subiecto. His (m) ipse.

p. 11 Z. qui nascetur, usque in orientis perveniet possessionem, omnia
audens, quae natura leonis est, vixit id faciet atque hasta ^{vincit}
omnia subiurabit. Enimvero quoniam deum capite arietino ^{est}
15 testaris eundemque canum, deus est Libyae, Ammon nomine.
Quam interpretationem non aequo animo Philippus accepit.

p. 12 Z. 9. [Val. 8, 15.] Festinata igitur re bellica Macedoniam ^{ante}
10 repedat. Tandem adveniens, cum reginam sibi occurssare
diffidentius intueretur, astu dissimulans indignationem ait:
„Me quidem clam res gesta non est, scio tamen tu nunquam
15 alicuius popularis amor servisse, enimvero dei deorum pul-
cherrimi.“ Atque his dictis animum mulieris instauraverat.

10. Interim agebat Philippus cum muliere coniugabiter,
Nectanabus vero praesens sed invisus agebat nec videri se ^{tamen}
ex arte mutica connesserat. Denique interfuit aliquando iam
15 Philippo effervescenti et coniugem acris increpanti, quod
ille conceptus non ex deo foret. Hoc tamen Nectanabus ^{percepit}
auribus hausit. Dum ergo convivium celebre ac regium
praepararetur ob reversionem Philippi, nec tamen ipse frontem
10 laetitiam explicaret, statim se reiecit Nectanabus, et refor-
mat in illum draconis sed auctiorem tractum, tricinumque
15 penetrat reptandum, specie spectabilis, tum maiestate
totius corporis, tum etiam sibilorum acumine adeo terribili,
ut fundamenta ac parietes domus quasi viderentur. Ceteris ^{etiam}
20 igitur terrore concussis Olympias, quo fidem faceret divino
numini, manum protendit ad bestiam. At vero draco caput 25
in sinum mulieris extendit et omne agmen in spiram
mansuetus collegit et promptum in mulieri porrexit. Sicque
dehinc verit se in aquilam et volatu discessit. Tunc ex

p. 13 Z. 1 supra-venit O | 2 qua natura S | hasta| haec ita § | omnia hasta L |
3 enim SM | 7 repedit L § | tandem Epit. codb. Vt (tamen Vp) |
8 arte dissimulans M | 10 amoris servisse S amore servisse M | dei
deorum pulcherrimo o | 11 pulcherrimo res ista est L | 12 interim
vero S | 14 connesserat) permiserat § confecerat Maedius | 15 efferves-
cente et c. a. increpante O | 16 Hoc tamen etiam O | 17 ausit S |
19 reformat S | 20 seductiorem OML § (Vp) seductiorem S | post tractum
solent ad labentiam sui L et a. l. S ad labentiam sui M, cf. Val. p. 3, 20 |
21 tunc M | 26 post mulieris add. clementis ML § et a. J. S | 26 in
spera SOM in speram L | mansuetus L | 27 proptum S | se ad
os § | mulieris S |

humeris (sic) alicuius secularis

in i. ff. univ. : videri se (in i. o. non univ. singulariter)

si seductiorem

ut: Utile inquit orationem. • malis mihi proficere. narranturum esse quod
 etiam al. quia hi (vs) de domine meo nos procreavit (si)
 hic e (ni)

Amphitruo Epit. (singul): - aut ipse insee

p. 14 Z. consererat Olympias honeri partus levando. Sed ad si stans stans
 Nectanabus inspectansque caelites ^{u/ai} cursus motusque astrorum:
 p. 15 Z. „Mane“, inquit, „quaeso, mi mulier, et vim partitudinis
 vince; quippe si nunc fiat editus partus, servilem quidem fuerit
 captivumque illum futurum astra minitantur.“ Atque cum 5
 obdurasset mulier secundisque aculeis pulsaretur, cursum can
 admonet (eam) magus: „Nunc etiam, quaeso,“ inquit, „obdu-
 raveris“ paululum; quia, si nunc editu victa sis, gallus et tam
 semivir erit qui nascetur.“ At tunc demum intuens astro-
 rum cursus motusque elementorum sic ad mulierem ait: 10
 „En tempus est,“ inquit, „nunc, et voce fortiori et omni
 10 conatu opus est; quippe quod nunc editum erit totius
 mundi dominio celebrabitur.“ Tunc mulier vehementius
 ingemiscens ex puerum. Qui ibi ad humum lapsus est,
 15 motus protinus insequitur terrae et tonitruum crepor-vento-
 rumque conflictus et fulgorum coruscatio, uti visceres, omni
 15 mundo hac partitudine curam elaboratam.

13. Ergo ait et Philippus: „Fuisse“ inquit, „consilium,
 p. 16 Z. o mulier, mihi profitebor, non nutriendi quod natum est,
 quoniam id de meo semine non provenit: sed cum video 20
 sobolem esse divinam (<t> diis quoque atque elementis cordi
 fuisse, <votis> educationis accedo, inque eius filii memoriam,
 5 qui mihi ex prioribus nuptiis natus occubuit, Alexandri ei
 nomen dabo.“ [Val. 12, 9] Post vero regulis et competentis 35
 alebatur. Erat autem vultu et forma pulcherrimus, sub-
 crispus paululum et flavente caesarie et coma; leonina
 oculis egregii decoris, altero admodum nigro, laevo vero
 altero (ni)

1 considerat S | partus honoris levandi M levando L | sed] et M |
 2 ceteros L | 4 servile quiddam OMB (Xp) quidam V | captivumque
 portentum (potentem V) natum in astra O (V), cf. Adm. crit. | 5 ad quae O
 ad que M | 10 cursus] en motus a | 11 est inquit] ait M | 12 opus
 est ex Val. sup. Keil | 13 tunc] tam M | 15 thonsithruorum M | 16 ful-
 gorum a | videres | 17 curam et laborem natum Moschius | 18 fuisse]
 ubi Epit. codd. utique Eberhardus; corr. Eitzenstein, cf. Adm. crit. | 19 post
 profitebor add. fuisse O | 20 video M | 20—22 sed ut video sobolem
 esse divinam diis quoque atque elementis intelligo cordi educationis |
 21 et ex Val. suppleri | accedo inque | cordis Sa | 22 votis ex Val.
 suppleri | 23 ei con. M | 26 et altero loco Epit. codd. (Xp) ut V1 (recte) |

infr. eos qui (q) nūc curat Italia. Magni hinc pueri. qui nūc Alia.

postulat

Infr. de quibus est, ut dicit, q' quibus est E. quibus.

is. ut alios ea doceret, h' tamen reuocet

¶ II. iunctaque facta eius enucleabit

ad (160) ^{inquit}
 p. 18 Z. spondit. Et Alexander: „Possumusne istas oculis usurpare?“
 15 Annuit posse. Tempus exigit. Vesperam pollicetur. „Quae
 ubi aduenerit, comitare.“ inquit, „mecum ad campestrum
 locum easque tibi in caelo lucentes ostendam.“ Ergo ubi
 p. 19 Z. ^{est} progressi oppido, dabat ^{videri} Alexander, quae
 cupiferat. Qui dum sedulo huius artis peritia fruere-
 tur lamque se in hisce doctum perpenderet, flocte quadam ad
 praescitum fossae praecipites, Alexander hominem
 5 improviso impellens praecipitat, ibique ^{totali} ictu ^{seruicij}
^{afflictus} haec conquestus est: „Mi.“ inquit, „Alexander,
 quidnam huiusmodi facti tibi consilium fuit?“ At ille respon-
 dit: „Conquerendum ^{tibi} erat de arte, quam noveras.
 Quippe nescius, quae te impenderent humi, nunc resupinus
 10 iacens timare ea, quae sunt caeli.“ Ad haec magus: „Nulli.“
 inquit, „mortalium contra ^{factum} fuga permissa est.“
 Alexander: „Cur ista?“ inquit. Respondit magus: „Olim
 quippe per hanc scientiam cognoui, me a filio interfectum
 p. 20 Z. iri.“ Et Alexander ait: „Num ego sum filius tuus?“ Ita
 esse confitetur, tum Aegypti fugam: ^{tum} ingressum
 Olympiadem et quam arte uxore sit potitus ^{ad} similitu-
 20 dinem dei. Et his dictis animam exaestuauit. Hinc Alexander
 comperto, quod pater ^{sub} fuerit, quem interfecerat, naturali
 5 monitus affectu superponit hominem humeris, regnumque
 reuectat. Ut autem reuersus est ad matrem, cuncta narrat,
 quae ^{sibi} supremo colloquio pater dixerat. Atque hoc mulier
 nimium admirata indicauit, quod annis artibus lusa probri rem
 fecisset. Patri quoque filius sepulchrum erigit operosissimum.
 10 15. [Val. 16, 16.] Enimvero Philippus Delphos mittit super
 regni sui sollicitus successore, responsumque accepit in hunc

1 possumusne SO possumus M (Vig) possumus a β (Vp). cf. Adm. crōt. |
 istas] ista M | 2 tempus exigit] ite exigi M exit S | vesperam β |
 3 aduenerit β | 5 oppidum OM β opidum S a, correct. ex. Fol. | 8 re-
 uocens β (Vi) | 9 localis S | mi ex multo corr. O | 12 conquerendum
 SO aβ | 13 necius S | impenderent S impederent impollerent s. l. β
 M β | resupinus S | 14 iaceres M | 20 quamam S | 21 dies S |
 hic O (Vi) | 22 interfecerat S | 23 monitus ex motus corr. M | 25 supplicio
 O (Vg) | 26 quod tot annis Vp quod vanis Vl. cf. Adm. crōt. | delusa u. Val.
 obprobri a | 27 operosissimum sepulchrum exigit O | erigit S

dentibus ruminisque (de)

p. 20 Z. modum: „O Philippe, is demum tuis omnique orbe potetur, quicumque Bucephalum equum insiliens medium Pellae 15 transierit.“ Vocabatur enim equus [ille] quem supra diximus, eo nomine.

p. 21 Z. 17. Id iam temporis quartum decimum annum Alexander agebat. Qui cum quadam die locum, quo clausus equus praedictus erat, praeteriret, conversus ad amicos ait: „o viri, 5 finnitusne aures meas an vero rugitus alius leonibus offendit.“ Ad haec Ptolomaeus, qui postea Soter dictus est: „Quin immo hic ille est Bucephalus equus, quem ob vehementiam et saevitundinem dentium obiectenus claudi rex pater 10 iussit.“ Alexander vero custodibus evocatis claustrisque remotis animal educit, iubamque eius laeva cum apprehendisset, tergum quadrupedis insultat effrenemque hac atque illac circumducit. Quod cum admirationi visentibus foret, cucurrit quidam et rem periculi Philippo nuntiavit. Sed ad memoriae ille (re)vocans monitus oraculi occurrit ad puerum eumque salutatur ut totius orbis dominum, laetior 15 scilicet spiritus filii patris.

in quibus

15 naga / 1

18. [Val. 20, 12.] Sed [enim] Alexander quintum decimum 20 agens annum petit, ut sibi Pisas adire liceret gratia quadrigis certandi. Philippus quoque equos illi et cetera p. 22 Z. itineri necessaria praeparari iussit. Igitur ascensa navi secunda admodum tempestate appulit Elym. [Val. 21, 7.] Quo in loco cum curam equorum famulis mandavisset ipseque ad videndum statum loci eiusdem procederet, forte ei fuit obvius 5 Nicolaus rex Aeternarum, quondam conscolasticus eius, qui salutando quidem Alexandro sese praestitit priorem, nec

nelem (9)

21 1/2

1/2 potetur scriptus M | 1-3 tuis praesidet omnibus quicumque bucephala in eo transieret oebens beta | 2 bucephalam SO bucephalum Ma | 3 enim autem a (Ng) | 5 44] is M | 6 cum S (V) dum OM alpha beta | 8 leonibus S | 9 ptolemicus OM alpha beta ptolemaeus S | soecor M | 10 est ille OM | 13 educit aus. O | 15 admirationi ex admiratione corr. S | 16 cucurrit; dam S | 17 revocans om. Epit. cod. (V), supplens ex Val. | oraculi ex oculi corr. M aus. O | 18 salute S | orbi M | 21 percas s. l. beta | 22 tractandi M | 23 itensu M | 24 elym OM civitatem elim beta | 25 dum Epit. cod. corr. ex Val. | que s. l. M | ad visendum beta | 27 aeternarum, mox aeternarum O | scolasticus O alpha

p. 22 Z. tamen sine contumelia fuit ipsa salutatio. Nam: „Ave,¹
 inquit, „o puer!² Nec ille resalutat. Tunc secundo Nico-
 laus: „Et a quo,³ inquit, „te arbitraris salutatum? Quippe
 10 ego sum Nicolaus, rex Acernanum.“ Et Alexander: „Quid,⁴
 inquit, „prodest tibi ista vana [imperii] iactantia de secundis
 5 crastinis fluctuantibus? neque enim ista⁵ arrogantiā approbo.“
 Et Nicolaus: „Velim,⁶ inquit, „scire, cur ausis.“ Fatetur
 Alexander se ad certamina quadrigarum studio coronae
 15 consputum adolescentulum et maledictis increpitum dereli-
 quit. At vero Alexander, qui omnium disciplinarum continen-
 20 tiam ostendere dixerat, abstersit clementer spūimenta
 iniuriamque adridens ait: „Iuro equidem, Nicolae, tibi,⁷ inquit,
 p. 23 Z. [patris matrisque meae maiestatem] quod te et in praesenti
 certamine superabo.“

19. [Val. 22, 12.] Non multo post, ubi⁸ dies certaminis
 5 advent. Alexander primum Nicolao superato et reliquis,
 qui certamini adfuerant, corona redimitus repatriat Macedo-
 niam.

20. [Val. 23, 18.] Sed offendit forte Philippum spreto
 consilio Olympiadis in Cleopatrae nuptias demutantem. Die
 igitur nuptiarum iruens triclinium regis coronatus: „Sume,⁹
 10 inquit, „o pater, hunc primum laboris mei fructum.“ Et
 coronam una in caput patris transtulit et ait: „Cum ego
 25 matrem meam iterum regalibus nuptiis coniugabo, vos quo-
 que participabo convivio.“ Et his dictis adversum Philip-
 pum discumbit.

1 ipsa s. l. M | 2 et cum nec ille resalutaret β, cf. Adn. crit. | 6 fluctuans SOM β fluctuat α fluctuanti Macellus | approbo β | 10 derelinquit (s. eras.) S | 12 abstersit assumptis α | spūimenta S α | 13 iniuriaeque O | ridens α | nicholae O nicole S | tibi ea. M | inquit ea. O | 14 et os. M, cf. Adn. crit. | 16 certaminis dies O | 16/17 advenit certaminis M | 17 superato nicolao OM | 18 redemitus S | 21 consilio SM α β (Vp) consilio in mary, vel coniugio Va consortio Vt convivio O | in Cleopatra S in Cleopatrae O | nuptiis M | demutantem ex demutantem corr. M | 24 unam SOM α (Va) uno Vp, cf. Adn. crit. | 25 regalibus nuptiis M | 26 adversus M α β |

p. 23 Z. 21. [Val. 24, 3.] Aderat tunc inter regales delicias Lysias quidam, risui excitando quam facetissimus. Qui cum in gratiam regis adolescentulum vellet admordere, multimodis verborum ridiculis saepius [illum adgressus ac saepius] admonitus, ut ad alterum se verteret, [cui] tandem suum placere
 5 sciret, pergit ille non obaudirens. Tandemque iuvenis irritatus, poculum, quod sibi prae manu erat, iaculans Lysiam vulnerat. Sed rex effervescente ira prosiliens in Alexandrum crureque vulnerato procumbit. Et Alexander arrepto gladio omnes, qui sese veluti comprehendendum inruerant, dissicit
 10 et egreditur.

22. [Val. 24, 22.] Qui autem aderant Philippum graviter vulneratum cubiculo inducentes lectulo deponunt. Sed post dies plures, cum iam spes esset [cui] recuperationis, ingreditur Alexander amica sollicitudine considensque lectulo:
 15 „quaeso,” inquit, „o Philippe, quid tandem rei est, quod te avertit a coniuge? Habeo enim scire, vindex et ultor futurus in matrem, si culpa meruit, quod evenerat. Quid enim uterque commernerimus, Olympias coniux a marito abiecta [et] filius a patre incursatus? Quin ergo [surge] [tam tibi] Olympiadem tuam in gratiam deducam.” [Val. 25, 15.] [Et] his
 20 dictis transit ad matrem, cui ait: „Quaeso, mi mater, ne movearis super his, quae in te rex maritus egerat. Quamvis enim ipsa clam habeas, quid commerneris, age tamen morem conscientiae tuae, cuius memet testem habes, qui
 25 tibi suadeo, ut te reddas marito.” Cedit suadenti filio mater et ipso duce [et] venit ad maritum. Et Alexander: „En

1 delicias] supinas O epulas a | 2 risum β ex risui corr. S | 3 velle α | admordere α. I. admonere β | 4 illum adgressus saepius α. I. S | 5 se verteret] revertere tur β | cui om. S | 6 sciret ergo illo non obaudiente tandem Alexander β | pergit] ergo SOM α corr. Z | 8 vulneravit O | 9 crureque] crure Maehlius, cf. praef. | 11 aliquo O | 14 recuperationis SOM α β recuperationis Z. cf. Acta. evā. | 16 averterit OM β | 17 habeo] Epit. coll. (habeo S) et Va. cf. Acta. evā. | vindex Epit. coll. (Va) index Vp | 17 futurus ex Val. suppl. Böttchenstein | 19 coniuncta α | 20 surge om. β | 21 tuam in gratiam tuam SO | Olympiadem in gratiam tuam M | 24 commeteris S | 25 me et te SOM (me et Vp) testes M | 26 te om. S |

*sciret pergit ille non obaudirens
 supra plene h. sciret (ad). Ergo ille non obaudirens
 infra h. ubi h. i. fut*

Habeo enim si sciret (ob)

iam tuam

sciret in eodem

reddas ad maritum

ad (ni)

q. h.

p. 25 Z. tibi," inquit. „o pater, Olympias tua! Agite quaeso post iram integrationem conjugalis effectus, nec sit pudendum, si filius sim parentibus copulator." His dictis impetrat quod laborat.

23. [Val. 26, 9.] His ferme diebus, quibus haec acta sunt, Modona civitas nuntiatur obsequio descivisse. Ad quam Philippus animo incitatus, cum adhuc viribus corporis deficeret, opportunum ratus est Alexandrum cum multitudine hostili illuc mitti debere. Idque adolescens propter exsequitur diligenterque subactam memoratam nuntiam civitatem. Dum igitur ingressus ad patrem haec nuntiaret, vidit forte in domo regia viros barbaro habitu, percunctansque cognoscit Darii regis Persarum legationem visse, qui venerant pro tributo atque censu, terrae scilicet et aquae. Miratur Alexander et petendi morem et titulum dixitque uni, qui primus illorum esse videbatur: „Haecne elementa venditant Persae mortalibus, quae deus cunctis in commune largitus est?" Dolebat ergo, quod viri graeci nominis dignitatis vectigales barbaris fierent. Igitur ferre iubet ad Darium a se mandata, scilicet uti ab hac petendi consuetudine temperaret; sin aliter, sciret sese cum Alexandro proelio acriter concertaturum. His dictis exigit homines proficisci. Interea, dum rursus vicina civitas de obsequio vacillaret, [datur] Alexandro [per]gredi [quoque] illuc iussum est.

24. [Val. 27, 15.] Enimvero interea Pausanias quidam nomine, opibus et deliciis affluens; in Olympiadis desiderio amoremque prolapsus est. Qui cum [per] internuntios adtemptaret et mulier consentiret, scilicet ut deserto Philippo

1 tibi os. M | 2 integrationi conjugatus a | effectus S | 3 copulatus S | 6 methona Oß mathonia a | ab obsequio O | 9 hostili S | 10 diligenterque M (Vap, et diligenter Vt) diligenter quoque SOaß | 12 viros barbaros habitus (ex habitus over.) ß | cognoscit Epü. codd. (Vp) agnoscit Vat | scilicet terrae et O | 16 videbatur esse M | 23 rursus dum M civitas vicina dum rursus O | 25 pergi (pergere x. l. ß) quoque illuc (illuc M) iussum est Epü. codd. pergi quoque iussum est Vp (pergitque Vt pergit Va) pergitque, quo iussum est Koebler | 26 enimvoci S | 27 deliciis SOaß (Va) divitiis M (Vpt) |

p. 26 Z. ad illum transuberet, Pausanias quoque opportunum tem-
 15 pus existimans, quia Alexander tunc forte aberat, cuius iam
 formidolosum nomen erat nimium; repente irruit super Phi-
 lippum eumque vulnere praevenit. Qui cum letaliter ictus
 esset, festinat mox Pausanias ad raptum Olympiadis. Igi-
 tur, cum adhuc populus in theatro turbaretur, forte rebus
 20 ex sententia perpetratis Alexander supervenit offenditque
 turbas et Philippi vulnera. Quibus cognitis irruens regiam
 deprehendit Pausaniae violentiam. Cumque eum iaculo de-
 stinaret tenereturque formidine matris vulperandae, Olym-
 10 pius sic eum adhortatur: „Iaculare,“ inquit, „fili, iaculare;
 ne dubites!“ [Val. 28, 12.] Enimvero Alexander, cum adhuc
 Philippum spirare comperisset, iussit Pausaniam illo ^{quo} ^{sum}
 advehi ^{ad} ^{gladium} ^{que} ⁱⁿ dexteram patris misit, quo manu ^{una}
 oppeteret, occiditque eum. Ergo iam moriens Philippus ait:

illam et
maioris
 „Nihil est, quod me ^{et} vitae finis aut mors contristet. [ultus] ^{multus}
 enim] ^{maioris} auctorem iniuriae libens oppetam.“ Et adiecit: „Re-
 miniscor,“ inquit, „o Alexander, deum ^{maioris} matri tuae praegnantem
 praedixisse, quod vindicem filium esset paritura.“ Et his
 15 dictis [spiritum] exhalavit. Alexander quoque ^{et} mox regiam
 20 procuravit [ei] sepulchrum.

25. [Val. 28, 27.] Ac deinde ascendens eius statuam
 convocato ^{que} universa multitudine plebis ait: „En tempus
 est, ut, quicumque Alexandro cupit ^{et} militare, foedus inire
 15 cum illo festinet. Namque mihi dignum videtur, bella in
 eos primum movere, qui nos pridem ^{et} nunc cupiunt
 spoliare etiam [ei] libertate.“ His dictis adquiescit omnis mil-
 ites; sic si divinitus monitus ^{et} fuisse. Tum Alexander reserans ^{referens} ⁽¹⁾
 thesauros patris arma opesque distribuit cunctis;

20 26. [Val. 30, 17.] Connumeratis, igitur militibus quos
 ipse recons scripsit, congregat Macedones quindecim milia

U. Nihil est oppetant

U. reconscripsit

2 habere S | 6 in tetro a | 12 dondiles S ne formides a | 13 illo a
 illorans (ill. rem in reserans) M | 14 gladium dextram S | 17 enim in O
 18 inquit om. O | o. s. l. S | 19 quod qui a | 20 exavit a | 20/21 et mox
 reg. proc. sep. 80 | 22 statua S | 23 universa omni O | 24 est om. M
 cupit] cupit S | 25 videtur dignum O | bella movere primum in eos M
 26 rem S | 27 spoliari nostram libertatem f | et om. O | 28 referans S |
 29 patres S |

p. 27 Z. ^{intencional} pedites auxiliisque diversa in octo milibus, equites vero ^{vero} indigenas ^{duo milia septingentos}, levis vero armaturae Thracas octingentos. Unde hoc numero cum veteri milite congregato collegit admodum septuaginta milia sexcentos quatuor militantium. Tunc viae sumptum e Philippi thesauri abundantissime sumens classique elaborata transit in Thraciam.

5 29. [Val. 31, 3.] Illic ergo rebus ad ordinem redactis pergit Lycaoniam; cui nunc recens actas Lucaniae nomen dedit. Igitur eius loci magistratibus ad amicitiam foederatis transmittit protinus ad Siciliam. Exinque Italiam transiens legatione pariter et honore positus Romanorum. Per Aemilium quippe, qui consul tunc temporis erat, coronam auream ei margaritis insignitam dirigunt ad argumentum amicitiae perpetuo post futurae. Idque Alexandro magnae gratiae fuit et verbis liberalibus Aemilium honoratum remittit. Addunt etiam duo milia militum et argenti pondera talentorum quadraginta.

p. 29 Z. 30. [Val. 31, 29.] Hinc igitur pergens omnem Libyam peragrat.

34. [Val. 43, 22.] Collecto autem in unum omni exercitu ad Aegypti ulteriora contendit classi iussa sese apud Tripolim offerri. Aegyptii quoque cum veste et sede regni dignum duxerunt, secundum Sesonchosin venisse dicentes. Intuatur ergo ibi ipse statuum quandam nigro lapide, cuius causam percunctans responsum accepit hanc illius Nectanabi fuisse, qui olim infestantibus Persis, cum deorum monitu praescivisset fortunae suae lapsum, locum casuum declinavit. His Alexander auditis statuum complexus patrem salutatus eiusque se filium profitetur.

1 milia β | vero ergo M. os. O | 2 armatura β | thracas SO | 5 tum O | philippe S | 5/6 abundantissime S | habundantissime M | 6 thraciam O | 8 lycaoniam S | 10 exinde O | 12 quippe erusus β | tunc consul M | auream coronam O | 14 gratiae Epit. eod. (Val.) gloriae Vp. vide Kueblerum ad Val. 31, 13 | 15 liberalibus S | 18 libiam O | 20 in uno O | 21 ultiora S | 21/22 classem iuxta iussit offerri β | 22 tripolim O | 23 dignum os. M | duxerunt dixerunt M | secundum os. M | sesonchosin M | dicentes os. M | sesonchosin praedicantes O. cf. Val. 44, 4. 5. | post dicentes os. talena se tantum sibi regem advenire gratulantes β | 24 ergo ego S | 29 que os. S |

II et dignum regis duo consue (M)

5 16
10
15
20
25
30
35
40
45
50
55
60
65
70
75
80
85
90
95
100

p. 29 Z. 35. [Val. 45, 27.] Rursus ¹recepto omni exercitu Syriae
per quascunque sibi, transitus fuerat civitates nomini suo
15 addidit ac deinde Tyrum advenit. Sed enim Tyril moeni-
bus obseratis ingressum illi denegant. Ipse vero, dum urbem
violenter diripere vellet, multis Macedonum caesis pedem
refert. Post haec autem excidium Tyriis minabatur
20 ferri: „Imperiale videbatur cum clementia ac iustitia me
p. 30 Z. vestrae urbi dominari. Sed cum vos primi omnium exti-
²¹tistis, [qui meis] iussis insolentius obviaretis, terribile exem-
plum aliis praebebitis, quid virium sit in Macedonum dextris.
Valete, si sapitis; non enim valebitis, si in his perseveratis.“
5 His litteris Tyril lectis primates legatos corripit
iubent ac tormentis primum affectos crucibus affixerunt.
His incentivus ²²stimulatus Alexander gravi indignatione per-
motus vehementiusque urbem adgressus diruit ac vastat
omni sexu et aetate perempta.
10 36. [Val. 47, 15.] Tyro dehinc satrapam praeficit.
Tumque [Syriam] perrexit acceptoque ibi Darii regis Persa-
rum litteras ²³ hanc sententiam scriptas: „Rex regum Darius
et consanguineus deorum Alexandro, famulo meo, iubeo
dicique haec. [Mando tibi] reverti ad parentes tuos, famulos
15 scilicet meos, atque in gremio matris cubantem doceri virile
officium. Ad quam [rem] habenam scythicam tibi et pilam
loculosque cum aureis misi. Habena admonet te disciplinae
25 [videri] indigentem, pila vero, quod eius lusitatio tuae con-
gruat aetati, non habere opera, quam ritu lutronum tibi
30 consimilium aggressus es. Nam si omne [huiusmodi] homi-

5. pedes 16 (17)

11. q. in triumphum est (12)

15. primum affectos (15)

23. recevit litteras ac in
venit

25. de urbis hinc imparet
27. lutronum (26)

I recepto exercitu omnis syriae O | 3 addidit ß | 4 obseratis Epit. cust. (Val) clausis Vl. om. Yp. | 9 primum M | 11 quid quot SOM ß (sed quid ß in marg.) | virium] intrium S | 13 tyriis a | legatus est S | 17 percola oß | 18 praeficit Oß | 22 tuos om. O | 25 virile ex viriles corr. S | 27 ritum S | 28 consilium M o |

3. O (inter addidit et ac): [Val. 45, 29] unde mille etiam cum cataphraetis (catafraetis O) viros accepit (accipit V), quod armaturae genus orientis inventio est.

- p. 30 Z. num genus [pari] conspiratione tecum conduxeris, Persarum imperium nequaquam terrere poteris. Tanta quippe mihi exercituum multitudo adest, ut nulli melius quam arenae maris possit comparari. Auri porro atque argenti haec copia, ut, si mihi libitum esset, totam humum inde consternere possem. Quapropter aures tibi misi, uti, si ad reversionem sumptibus indigebis, habeas, quo tibi tuisque necessaria emas. Sin autem iussionibus nostris opaudite distuleris, protinus mittam viros, qui te vincum atque contumeliose verberibus affectum maiestati nostrae deducant." 10

37. [Val. 48, 12.] Haec dicta primates Alexandri nimium [per]terruerunt. Quod tibi ipse mente percipit, in haec verba prorupit: „O Macedones nostri, quid [tandem] adeo dictis barbaricis perturbamini? quae arrogantiae quidem vanitatisque habent testimonium, non confidentiae probationem. Nam et canibus imbecillioribus mos est, quanto plus defuerit virum, eo magis latratibus indulgere. Haec mihi visa est competentior ad Darjii lactantiam comparatio, qui, quod praestare viribus nequit, verbis minatur.“ Atque his dictis roborat pavitantia corda suorum. Persas ergo, qui legationis gratia venerant, donatos omni eo auro, quod secum [latulerant], remittit in sua cum litteris huiusmodi: 15

38. [Val. 50, 1.] „Alexander rex regi regum consanguineoque deorum Dario salutem dicit. Turpe mihi videtur humum [un] abhorrens, tantum regem tot[us] viribus [ut] sese lactat, confisum, sub ditonem contemptibilem, ut p. 32 Z. retur] homullorum deventurum [atque inter eos abiecto cuidam ac latroni Alexandro diu graviterque servitutum] Quaesio igitur, quorsum te sententia duxit, quoniam dixisti [te] auri argentique opibus aestuare? An ut his 30
- 5 cognitis, auri si nobis fervor aut desiderium inest, obstina-

1 contraxeris β | 3 adest est O | 5 copia est a | 7 indiges M | 8 sin] et O | 9 viros om. O (V) | 13 praerumpit O | quid] quod S | 18/19 qui quod viribus non potest M (non potest pro nequit etiam V) | 21 legationis ex legationes corr. M | eo Epit. codd. (Vp) om. Vat. | 24 consanguineo quia a | Dario] ut latro β | 26 iactat β | consitum Epit. codd., correxi ex Val., cf. Adv. crit. | ditonem SOM β | 26/27 ut retur om. M | 27 homullorum O | 28 deseruiturum β | 29 sentia S | 30 an ut his] anis MA non ut S an non β | 29

p. 32 Z. tias atque audacius dimicaremus adversum vos, scilicet spe
 maioris praedae? Addis etiam misisse te mihi habenam et *abbe*
 pilam loculosque cum aureis, de quibus, quamvis tu, ut
 visum est, dictitares, ego tamen mihi velut auspicio cuncta
 10 ex te concessa profitebor. Namque habenam accipi oportet, *5*
 quā habeam uti in subiectos tibi. Pilae vero simulamen
 ob rotunditatem sui totius orbis mihi imperium repromittit.
 Quodque tertium addidisti, loculos auri, opum tuarum me
 dominum futurum testatur subiectumque te viribus meis.⁴

15 39. [Kal. 51, 14.] Enimvero lectis his Alexandri lit- 10
 teris Darius arrogantius motus ad satrapas suos ultra Tau-
 rum montem regentes [scribit talia]: „Fertur quidam ado-
 lescens insanire, Philippi filius, Asiamque universam incursare;

p. 33 Z. super quo placet nobis, ut verberibus puerilibus graviter
 affectus indutusque post veste purpurea matri reddatur; 15
 igitur oportere) satrapas ^{super} ^{et} ^{et} classem eius una cum
 nautis ponto submergere militesque cunctos [ferro vinctos]
 5 ad rubri maris ulteriora transduci.“ At satrapae respondent
 regi talia: „Miramur adeo, rex, [te] haecenus falsa latuisse
 atque multitudinis impetu tantae nostratibus supervenisse. 20
 Boni ^{et} ^{et} ^{et} consules et quam primum cum exercitu poten-
 tissimo eidem obviabis.“

7-12 40. [Val. 32, 21.] Ad ipsum ⁷ ² ² igitur rursus et nomi-
 num arrogantiam et consortium deorum vindicans sibi
 Darius scribit talia: „Latuitne, Alexander, te solum 25
 nomen honoreque Darii, quo nos participat supera maiestas?
 Sat ergo habeo vel hoc unum imprudentiae signum, quod
 15 nos ratus es vestratibus similes. Quin ergo errata corrige,
 nec his ultra addas incrementum. Censeo autem, uti

4 dictitaris OM (Va) | 6 qua] quam O | 7 promittit S | 8 terio O |
 9 futuram] futuram S | 10 his Darius litteris Alexandri O | 14 verberibus S |
 16 igitur oportere ex Val. supp. *Kalliopeia* | 16 et *decei* | 16/17 cum
 nautis om. M | 20 atque e multitudinis impetu tanta *Epit. codic. corvici*
 ex Val. | 21 consules M (V) consulas S O aβ | 20 honosque O aβ | superna O |
 27 sed ego a | 27-29 *sententiae* Sat ergo... similes *post* Quin... in-
 crementum *habet* O | 28 nostratibus O | 27/28 quod nostrales nequaquam
 sunt vestratibus similes β | 29 autem. om. a | 29/21,1 ad adorandum
 OM=β, cf. *Aela. erit.* |

p. 33 Z. adorandum me venias. Quod si feceris, Iovem cunctosque
parentes meos iuro e meo pectore protinus omnem tui
iniuriam recessuram.⁴⁴

20 41. [Val. 53,18.] Enimvero Alexander his auditis iurat,
ultra non verbis, quin potius strictis gladiis rem peragendam.

p. 34 Z. Per Arabiam igitur exercitum suum aciemque iubet extendi. ^{inquit}
Quo viso Darius, spem primam atque eam maximam in
falcatis curribus ponens, ipse quoque exercitum iubet aptari.
Verum Alexander incurrentibus [curribus per acies] locum
transitui pandi praecindicavit sicque in currus transeuntes
peditesque sequentes iacula torqueri. Cum ergo diu
spes exitus fluctuaret atque utrimque graviter dimicaretur,
tandem repentino imbre procedente Persae, caelitus sibi
adversari dicentes, fugam capessunt; fit quoque Darius
ipse praecursor amisso curru quoque conscensu veloci.
[Val. 55,1.] Sed enim Alexander hanc sibi peculiarem appetens
gloriam, si rex fugiens comprehenderet curru animosius eum
insecutus currus quidem atque arma regalia matremque atque
uxorem nec non et filias Darii comprehendit; ipsum vero
Darium tenebrosa nox et cursus velocitas liberaverat. Mace-
dones autem potiti victoria in castra persica migraverunt.
Alexander vero cunctos, quos in bello mors inclitos
fecerat, inquiri iubet ac magnifice sepulcris honorari.
Matrem quoque Darii et uxorem et filias regio cultu pro-
sequabatur.

20 42. [Val. 56,6.] Darius igitur trij collecto ac contracto
p. 35 Z. post fugam longe auctiori numero in Alexandrum inolleba-
tur. Quod ubi Alexander comperit, mox ad Scamandrum
duccm suarum partium scribit ac mandat, uti sibi auxilia
ex diversis locis mittere procuraret. Ipse autem peragrata

I quod] quae a | 4 his auditis Alexander iurat O | 8 inquit SO | exerci-
tium aptavit M | 9 incurrentibus O | 10 pandi transitui S | transitu O a |
praecindicavit Epist. codic. correcti, cf. Val. 53, 26. | 13 caelitus Epist. codic.
et Vap. caelitus Muschius in Val. recte | 14 fit] fugit O | 15 praecursor
om. O processor S | 17 comprehenderit a | 20 liberavit OM a | 21 autem]
vero O | victoria a. J. M | 22 vero] autem O | 22/23 quae bellum inclitos
fecerat M | 24 regi occulta a | 25 a verbo post usque ad p. 23, 16 atque
collatus est L | 28 ubi Alexander comperit, mox ad scamandrum in
mery. S | 27 mandat talia O |

e. conatus veloci, vii). De hinc ful. apparet alii interpretandis, ut h. c.
nihil velius opus est legere hinc

ful. De hinc ful. apparet non al. interpretandis, ut h. c.

p. 35 Z. omni Achaia multis²⁴ civitatibus ad²⁵gnisitis²⁶ collegit centum
 et septuaginta millia armatorum Taurumque transducit. In
 cuius montis vertice hasta defixa dixisse fertur: [ut] si quis
 illam rex milesve graecus aut barbarus humo evelleret, exci-
 dium patriae suae suorumque meminisset. [Val. 59.5.] Hinc
 10 que divertens iter instituit ad Darium.

46. [Val. 61.21.] Sed, cum per Thebas iter egisset,
 Thebani protinus portis obs²⁷firmatis arma sumpserunt [et ad
 resistendum sese paraverunt] quingentosque armatos e suis
 muris insistere ac voce magna clamare iussere ad Alexan-
 15 drum, scilicet uti [aut] ad bella procederet aut de moenibus
 et obsidione discederet. Sed ad haec Alexander subridens:
 „O vos stultissimos,“ [inquit] „dicam, qui, cum ipsi custo-
 diam murorum vallo teneatis, nobis praecepta bellandi
 praebetis.“ Etenim protinus mille equites iubet circum-

p. 36 Z. vallare eos, qui in muris constiterant iaculisque ac telis
 debellare, pedites vero securibus vestibusque adgredi [clau-
 20 stra portarum] ac fundamenta [subruere] murorum. Atque
 ita tertia fere [die] conlapsis omnibus, quae obstabant,
 invehitur Alexander Thebas eamque diripere festinat. Ad
 quam fortunam ceteris stupentibus prae vi malorum, uni
 forte subit consilium, uti [apparet] abbas cameretque melos
 regi. Atque dehinc provolutus pedibus tyranni ita cum
 alloquitur: „O fortissime regum, hancne urbem excindes,

inter meminit profacund urbem et eorum

1 collegit om. L | 2 transduxit a | 3 vertice] caerulea a | 5 patriae] patriis a patriae. s. l. suae in var. L | indeque L | 6 institit L (V) | 7 thabas S | 11,12 aut de moenibus et obsidione discederet in var. S | 13 O vos] quos L, o vos inquit O, cf. Acha. crit. et Val. 62, 3 | 14 bellandi praecepta O | 15,16 circumvallare ex circumvallare corr. S | 16 muris ex numeris corr. S | instituerant a | ac telis om. a | 17 debellari ß | 19 obstabant a | 20 Alexander om. O | diripere] superare ß | 21 vi] viii SL vis a

57. O (inter meminisset et Sed): [Val. 59, 1] Huc usque tamen comes eius itineris ac laboris mater Olympias fuit; sed exim participato convivio cum illam ad Macedoniam remisisset, dat una ducere comitatum spectabilis multitudinis optimatum captivorum ipseque divertens iter institit ad Darium. Indeque ad Euxinum tendit omnesque urbes eius litoris vindicat.

7^a h. 2

Antonom

discederet

et idem

refertur quodam fuit iste cum quibus dicit de sp. ppa. huiusmodi quodam

p. 30 Z. quam dii immortales prosopiae tuae principes tibi peperere?
 Reminiscere hinc Liberum ortum, hanc Herculis nutricem!
 Hos etiam muros Amphion^{scilicet} Zethusque, ^{facere} tunc pars maxima
 [stirpis] aedificaverunt. Boni igitur consules et ab hac tam
 sacrilega actione quiesces." Sed neque carmine neque
 15 his dictis potuit sedari martij pectus, quin potius igne
 ferroque vastat tot saeculis nobilem urbem.

47. [Val. 64,7.] Deinde Thebani, quicumque fuga evaserunt, congregati, ut tempus fuit, mittunt ad sciscitandum
 20 Apollinem, si forte redintegrare urbem ^{facere} saluta permitterent, responsumque acceperunt huiusmodi:

p. 37 Z. Maiugena, Alcides et Pollax cestibus auctor
 Arte sua Thebis reditum cultumque dedere.

[Val. 64,17.] Post haec itaque Alexander Corinthum adgre-
 ditur. Sed forte acciderat sollemne certamen apud illos
 5 agitari petieruntque Alexandrum, ut adesset atque illi cer-
 tamini praesideret. Annuit rex; cumque plurimos coronis
 donisque largissimis pro merito muneretur, Thebanus qui-
 dam, Clitomachus nomine, proficitur certamen luctaminis
 pugnamque cestuum atque pugillatus. Cumque primum
 10 luctando adversario praestitisset coronamque [laboris] ^{exequi} ^{exeruit}
 set, iubet Alexander eundem cetera prius exsequi promittit-
 que, [quod] si pari fortuna obtineret, nihil omnium fore, quod
 sibi petenti rex ^{de} negaret. Igitur ille et cestibus potior et
 pugillatu felicitior revertitur ad regem coronandus. Cum
 15 que ab eo ex more quaereret praeco, qui ^{esset} nomine, ^{in laetitia}
 quemve se civem profiteretur, Clitomachum se nuncupari
 respondit, civitatem vero ^{se} habere desisse. Additque olim
 se [civitatem] habuisse, sed priusquam Alexander regnum

inj = M
 addit

1 principes prosopiae tuae L | 4 aedificaverunt L | 5 neque hoc carmine M |
 6 sedare a | 8 quicum a | 10 urbem redintegrare O | 11 accipere O |
 huiusmodi a. l. L | 12 maiugena L | alchides SOL. o acides B | 14 ita-
 quo] igitur O | 16 verbo atque dex. L | 19 Clitomachus O clitomachus S |
 nomine om. O | 19/20 proficitur certamen luctaminis inire pugnamque in
 cestibus atque pugillatu B | 20 primum plurimum M | 21 peregrisset M |
 22 iubet eum Alexander O | eundem cestus ludum primum exequi B |
 26 ab eo] habeo S | qui quis M | 28 se om. O (V) | addiditque SO

non fuit ut intelligat

p. 37 Z adeptus esset; eo vero imperante sibi patriam deperisse.
 20 Hinc itaque Alexander intellegens, quo pergeret deprecantis
 intentio, edic[er]it praeconem iubet reaedificari Thebas esse
 p. 38 Z. ^{per}missum [in honore trium deorum, Herculis, qui pugilla-
 tus invenit, et Mercurii, qui repertor luctandi cluat, Pol-
 lucis etiam, qui cestibus ^{prof} magister. Eoque actum est, ut
 responsum Apollinis congrueret Alexandri edictis.

*Intelligit
 equidem?*

5 II. 1. [Val. 68,5.] Post haec [igitur] Alexander Athe-
 nas adiens civibus illis literas mittit et inquit: „Equidem
 spero vos mihi fidos dextrosque futuros, quorum doctrina 10
 me imbutum reminiscor atque ideo mihi Europa omnis sub-
 dita est. At, quia vos non secus meum velle sentire com-
 per[er]i, accipite sententiam meam, non verborum agmine glo-
 riantem, verum ut sciatis vos boni consulti ^{estis}, si praeceptis
 nostris libenter operam commodetis. Aut enim meliores esse 15
 oportet, aut melioribus obsequentes. Eaque re mille annua
 talenta mihi ab Atheniensibus dependi censeo.“

Itaque quidem

15 2. Ad haec Athenienses illi rescribunt in hunc mo-
 dum: „Non nos diffitemur et patris tui vita [in] offen-
 sos et eius morte esse gavisos; quod idem et de te, 20
 o inconsultissime iuvenis, sentimus. Quodsi tibi tanta est
 confidentia bellandi, paratioribus occursabis.“ — Rursus

non nos diffitemur et patris tui vita [in] offensus

20 Alexander illis rescribit, talia: „Iam olim Leontiam mi-
 p. 30 Z. seram ad vos, qui excisis ^{estis} linguis vestris oratores ad me
 perduceret. At nunc consultius mihi visum est, me ipsum 25
 ad subvertendas Athenas properare, quae iussis nostris obie-
 cerit contumaciam. Si vero huic experimento declinando
 5 consultis, decem oratores vestros ad me deduci sinite; hoc

** magis forte quam scribit.*

2 deprecantis S | 3 edic[er]it praeconem] ita SM (Vap) ed. per praeconem O a B
 (Vl. cf. Acta. civ. It. | 4 honore Epit. codd. (V) honorem in Val. recte Mueller |
 5 invenit B | cluat Epit. codd., corr. ex Val. | 6 actum] factum M |
 8/9 adiens Athenas O | 9 illius literas misit a | et quidem a | 11 post
 reminiscor loc. stat. Mecklin | 12 atque vos non secus me a | secutus
 me S secundum me Mecklin | 14 consultores M (Vp) | 15 libentem
 OM (V) | 16 melioribus sitis B | 19 non nos diffidas B | diffidimus M |
 23 scribit O a | Leontiam a | 24 excisis linguis M B | excisis vestris
 oratorum a | 25 at] ad M | 28 duci M |

p. 39 Z. enim modo saevitiam nostram mansuescere poteritis. Quae res cum mox in curiam unversum coetum contraxisset, percunctatus Aeschines orator in haec verba concionatur: [Val. 69, 4.] „Comprehendisse me sentio, o Athenienses viri, nihil 5 commodis nostris aut saluti utilius, quam ut in hac sententia perseveretis, uti conditionibus praeceptisque regis pareamus, praesertim cum Alexandri institutionem et Philippi vehementiam reminiscar. Etenim Philippo arrogantiae mos proprio[rum] [erat] Alexandro vero adsunt Aristotelis disciplinae. Forsitan 15 etiam his condignam reverentiam deferet, a quibus sibi ortae sunt eadem disciplinae, fideque [perfecto] ut omnem intentionem animi, quam ad nos armasse videbatur, in benevolentiam vertat; namque ipsi ars regnandi est tradita.“ [Val. 69, 23.] His dictis Aeschines (cum perorasset), confestim Demades, unus 20 e numero oratorum non ignobilis, subsequens hinc exoritur: „Quousque, Aeschines, nobis timiditates struis, territans nos et avertens a belli studiis, quibus semper incliti fuimus? p. 40 Z. Aut quae te tam infesta vis in haec verba sollicitat, cum tu olim suaseris et merito constant[er]que persuaseris, arma nos sumere adversum Persas et in illa tot hostium milia 20 sola animi virtute militasse? Num horum tela aciemve perhorrebimus, qui ^{adversus}vertimus Lacedaemonios, vicinus Corinthios, stravinus Megares, Zacynthiosque excidimus, ad postremum etiam tot milia Xerxis regis abegimus, qui mare molibus navibusque stravit, qui terram omnem 25 exercitu suo operuit, qui ipsum aëra telis iaculisque velavit? O rem ridiculam, medius fidius! huic inconsultissimo puero non obviare nos, qui tot proeliis pollemus! Namque oratores nostros subtili quodam et clandestino sibi [dari] po-

I poteritis M | 1/2 quae res] quaerens S | 2/3 percunctatus] hanc concunctatus Moschlin, cf. supra 8, 18 et Ad. crit. | 3 Aeschines O | concionatur S | 5 commodius O | utilius fore OM | 8 proprio S (Vp) | 10 reverentiam condignam 20 | deferret S | 11 eadem S | 12 ad] adversum O | 12 benevolentiam O Ma β, vide Val. 69, 21 | 13 namque] et natus O | 14 his dictis ab Aeschino u his dictis Aeschino β, conf. Val., cum perorasset suppl. ex Val. | 15 exoritur ex exoritur corr. M, cf. Val. 69, 25 | 17 qui M | 20 in om. M | tot milia etiam O | 24 Xerxi O | adegimus a | 25 molibus ex molibus corr. O | 26 suo exercitu M | aera om. u aera S | vallavit a | 27 ridiculorum β | 29 dari om. u |

p. 40 Z. stulat consilio, quo facile spoliatur custodibus urbem possit adire.²

15 3. [Val. 72, 24.] Igitur Athenienses Demosthenis dehinc consilia flagitant, qui manu silentium populo tumultuanti indicens ait: „O cives viri, agitur haec curia, uti video, 5 super tractatu, utrumne arma nobis adversum Alexandrum sint sumenda, an eius conditionibus obsequendum. Ad quod 20 accedens non segniter me Aeschini sententiam laudare profitebor. Usus est enim oratione admodum temperantissima, ex qua videtur praemonuisse neque diffidendum viribus, si bellandum foret, neque harum contemplatione praesens commodum negligendum. [Val. 73, 18.] At vero Demades ita

p. 41 Z. peroravit, ut putaret nos olim feliciam gloriarum reminiscentes exemplisque earum instructos, arma in hostem esse sumenda. Sed neque eius sententia improbanda videtur.“ 15 Conversus itaque Demosthenes ad Demadem ait: „Quaeso“, 5 inquit, „o Demades, uti mihi tales aliquos nunc promissos duces, quales nos priscis temporibus habuisse manifestum est. Quodsi non adsunt tot talesve, utique tutioris consilii commoda nobis sunt volutanda.“ 20

1 spoliatur S | possit post S | 3 demosthenis S | 4 populo tumultuanti manu silentium O | 6 tracta SM (Va) tractatu O aβ (Vp) | 9 enim est O | temperantissima S aβ | 10 diffidentiam = | 11 horum Epit. codd., corr. ex Val. | praesenti comodo OM uβ praesenti quomodo S praesens commodum scripsi Z secutus praesentia commoda Reitzenstein | 14 armaque Reitzenstein | 15 sumptuos β | 16 17 quaeso itaque Demades M | 19 qui si non adsunt tales utique = | adsunt sunt O | utique eo. M | sunt quaerenda O

26, 20 | 27, 3, O (inter volutanda et profecta): [Val. 74, 2] Non enim si orationis verba satis compta atque aliis ornatoria prompserimus hinc nobis aliquid virium accessurum est, aut erunt arma nobis fabricanda de verbis. Licet enim haud dubie nobis profitendum 5 sit Xerxi viribus longe fuisse minores, consilio tamen atque

2 orationis plusculum in curiam detulerimus aut compta satis atque ornatoria verba V (alics ex O suppletus est) | 3 hinc] usim V | erunt eo. V | nobis] nova V perperam | 4 et quamquam haud dubie Vp et quam haud dubium Va quamvis haud dubia res Vt | 5 Xerxi] illius V | tamen] vero V | atque] vel Va et Vt et ex in corr. Vp. |

regis fustat apertissime deventuram laudare profector (sic)
- namque. turbatus est. - tunc
↓
namque laudare
vel. itaque] in. sic

lauda 26, 20 et talibus dano(?) orationis

apud: deh. Anals. Demostene

p. 41 Z. 5. [Val. 78, 2.] Haec atque alia multa Demosthene
 10 prosequente fit consensus omnium mittuntque Alexandro
 coronam auream per eundem Demosthenem. Profecta itaque
 legatio offendit regem Alexandrum apud Plataeas civi-
 tatem insinuatque mandata susceptionemque Demosthenis.
 Rex igitur in benevolentiam versus ^{at} ^{et} ⁱⁿ Atheniensibus
 15 describit talia: „Scriberem vobis, [o] Athenienses, ut rex.
 Sed ab hac me appellatione cohibebo, donec omni bar-
 baria devicta hic effectus ^{grae} ^{co} proficiat nomini. [Quia] enim
 pridem vobis scripseram, decem oratores vestros ad me
 destinari, quod eorum culpa inobsequentiae argueremini,
 20 scitote non eo me istud consilio egresso, ^{quo} ^{potentiam} ^{meam}
 in eos, quorum disciplinis sum imbutus, experiri vellem, si
 enim id facto opus esset, utique una cum exercitu martio-
 que terrore ad moenia vestra transcendissem. Sed quoniam
 25 haec ostentatio hostica et inimica est, idcirco prudentissi-
 mos vestrum convenire colloquio meo malui, ut cum his
 communis commodi iura tractaretur.“

6. [Val. 80, 28.] Cum haec atque alia [multa] rex Athe-
 niensibus respondisset, collecto omni exercitu Lacedaemona
 p. 42 Z. profectus est. Adventanti igitur obiecta sunt claustra portarum
 itaque
 Quibus rex ^{com} ^{per} ^{is} scribit ad eos, uti boni consulerent et
 navibus depositis armisque amissis amicitiae suae potius
 5 quam armorum caperent experimentum. Acceptis his 25

I atque] itaque a | 8 appellatione me O | cohibebo O cohibeo M
 cohibeo β | 8/9 barbarica aβ | 11 inobedientiae M | 12 istud] id O |
 15 contendissem O | 16 hostia S | 18 commodi su. a | 20 Lacedaemonia
 (i. eras) M. — 21 sum] fuit O | 22 construxere a | 24 derelictis] Epit.
 coel., corr. ex Val. | amissis Epit. coel. depositis legendum erat cum V |

prudencia existimus potiores. Nunc autem video ne illud quidem
 Alexandro deesse, quo a nobis Xerxes potuerit superari. Haec
 atque alia multa Demosthene prosequente fit consensus omnium,
 decernitque Alexandro mittendam coronam auream pondo quin-
 5 quaginta.

I existimus su. V | 6 tamen intelligo videsque V | 4 mittenda corona
 aurea O |

p. 42 Z. litteris Lacedaemonii, neque ob hoc flexi, confidentius
 in arma concurrunt. At vero Alexander flammis iniectis
 martioque instrumento excidium graviter minabatur. Quare
 supplices ^{se}submissique procedunt Lacedaemonii, flagitantes,
 10 ne sibi suisque quicumque mali inroga^{re}ret. Ad quos rex ait:
 „Sed me integris etiam rebus id consulere voluisse. Sed
 cum vos id post classis vestrae incendia supplicetis, non
 improbo tamen vel serum poenitendi consilium.“ Et his
 dictis quiescere iube^{re} ab expugnatione milites.

15 7. [Val. 82, 9.] Tunc rebus compositis ire in barba-
 ros parat itinere per Ciliciam ordinato. Itaque Darius,
 satrapis in unum conductis ducibusque universis, belli con-
 silia quaerebat. Dolebat ^{se}illum bellicae rei incrementis
 sublimari, quem saepe latrunculum nominasset; audaciam
 20 tamen et fortitudinem eius saepe ^{se}admirari laudareque sole-
 bat. [Val. 83, 1.] Quod videns frater Iustus Oxyathrus
 nomine ait: „Heu“, inquit, „o frater, o rex, quid ^{hoc}tan-
 dem rei est, quod tantum huic Alexandro laudator testis
 ades? Num haec ^{tu}tibi meditata sententia est, ut illi

regi (ri)

p. 43 Z. regno ^{regis}regis ^{regis}regis ^{regis}regis Macedoniamque tibi non vindices? Quin
 30 potius imitare industriam hostis tui hortorque ut exemplis
 eius utaris. Quippe vides illum ne ducibus quidem nec
 praecursoribus confidentem, sed sibimet officia totius laboris
 5 vindicantem. Primusque lituo intonat atque ad bellum ^{con-}con-
 citat omnes.“ — [Val. 84, 10.] Protinus ergo iubet Darius 25
 omnem undique armatam multitudinem convenire.

8. Alexander quoque iter per Ciliciam agens,
 cum multum spatii sub aestivo sole armis onustus ped-
 10 ibus exegisset, forte cum Cydon nonnulli secundum vel

impertum ab parricid (ri)

bellio regio (ri)

frat (ri) - non frater regis, o rex

4 summisque S | 5 subaque] quisque M | 9 inest SOM |
 11 Cilicium S | 12 ducibus universis M | 14 nominat O | 14/15 auda-
 ciam tamen et fortitudinem eius saepe admirari ov. O | 16 oxintrus OM |
 20 tibi ov. a | vindices SM a | 21 hostiam industriam hostis hortor
 utque exemplis a | 22 vitaris S | 23 confidentem S | 24 vendi-
 cantem SMO a β | insonat ex intonat cov. O | 27 sicillam M | 29 cum
 ad non a | cum eid secundum non nulli M | cignus in. mory. O |
 vel os β |

p. 43 Z. magnitudine vel perspicui agminis rigore flumen transire
 deberet, delectatus eius et magnitudine et evidentia (simul)
 cum armis sese praecipitat e ponte [in] natabundus exit. Sed
 id factum licet ei [in] testimonium fortitudinis fuerit, valitu-
 15 dinem tamen discriminiosus vicit. Quippe calente tunc et
 sudante corpore incidens aquae illius vehementiam, rigore
 nervorum tantam iniuriam perniciemque tradidit, ut vix ex-
 20 piabilis videretur. Sed cum hoc labore diu fatigaretur, Phil-
 p. 44 Z. piabilis videretur. Sed cum hoc labore diu fatigaretur, Phil-
 lippos quidam nomine, doctus artis eiusdem, poculum regi
 conficit, quod ei plurimum profuturum dixit. Id cum die
 25 statuto Alexander hausurus esset, Parmenion, Philippo me-
 dico infestus, litteras mittens monet Alexandrum, ut ab hoc
 se poculo temperaret, dicens eum id eius rei causa [in] esse,
 ut saluti eius insidiaretur sororemque Darii cum regni parte
 eius rei mercede [esset] accepturam. Verum Alexander
 30 suspectans litteras ad caput lectuli ponit, cumque poculum
 haustu admoveret, dat Philippo epistolam legendam. Deni-
 que cum curatio illa ad pristinum statum Alexandrum de-
 duxisset, mox Philippus ultionem mendacii quaerit, rexque
 Parmenionem protinus poena capitis dependit.

8. [Val. 85, 21.] Igitur recepta validudine Alexander per
 15 Medos exercitum ducens, laboriosum nimis iter per desertum
 incensus est. Sed cum omnis Darii exercitus iuxta Tigridis

I magnitudinem a | spicu S a | annis O | rigorem a | 2 delectatus est S |
 eminentia β | 3 cum armis post praecipitat M | 4 fuerit om. M | 5 tunc
 om. M | 6 sudante S | 7 nervorum SMOβ nervis L a, cf. Adn. orit. |
 tradidit SM a traxit O β | mox SOM β non a. corr. Z. | 7/8 expia-
 bilis ex expiabilis corr. O | ut mox expirare suis videretur Moehlss |
 8 dum OM a β | 9 quidem β | artis medicinae β | 10 conficit M β |
 11 hausurus etiam Vp | 13 temperat a β | eum ex eam corr. S | id ad S β |
 mercedem M | 16/17 haustum poculum M | 20 poena OM a β | dependit
 dampnavit Moehlss, not cf. Val. 85, 20 | 22 nimis] invis a | 23 Sed] deis O |

25. O (inter incensus est et sed cum): [Val. 85, 28]
 tandemque ad Euphratem fluvium venit magnitudine haud cuiquam
 facile secundum et, ut iter suis incunctantibus persuaderet, primus
 omnium pontem incensus auctoritatem cunctis audaciae praestitit.

5. Omni igitur iam multitudine impedimentisque transmissis illico solvi
 2 venit] veniens V | cuique Vp | 3 incunctantibus Vp |

1. cum eleutor requisierit iocundum huius facti ^{praes.} per (i) p) Strangam (n)

omnes huius iterum (n)

0 696 4. 1005

p. 46 Z. Persae veluti ad opinionem magni exercitus stupore defixi
 sunt. Si ^{quod} Alexander prope Strangam fluvium castra
 metatus est. His ergo ferme diebus Alexandro bonum
 visum est, ut ipse pro sese internuntius ad Dariam iret.
 5 14. [Val. 91, 30.] Comitatus ergo Eumedo atque alio uno sa-
 tellite ad Strangam fluvium devenit, qui fluvius plerumque ex
 vehementia nivium adeo stringitur, ut etiam carris onustis-
 simis viabilem sese praebent, unde ^{est} tunc gradibilis Ale-
 xandro fuit. Ibidem ergo Eumedum subsistere atque se
 10 exspectare iubens, ipse uno usus equo ^{coeptum} iter agit
 tentoriaque Darii adiit. Sed forte Darius ^{runo} praevidenti
 exercitus sui causa processerat. Cui revertenti obvius factus
 Alexander ait: „En tibi adsum, internuntius quidem Ale-
 xandri, cuius mandata sunt talia: »Ego, inquit, arbitror
 15 eum regem, qui minus festinanter contendit ad proelium,
 ipsum sui ignavia et diffidentiae testem esse.« Quapropter
 respondeto, quod tempus agendi proelium dederis nobis.“
 — Tum Darius: „Numnam,“ inquit, „tu ipse ades, Ale-
 p. 47 Z. xander, qui nobis adeo constanter confidenterque bellum
 indicis?“ — Negat ille sese Alexandrum fuisse, enimvero
 eius internuntium. Post haec rex comprehensa manu Ale-
 xandri secum in regiam deducit ^{volens}.
 5 15. Igitur ^{inter} tempus ^{inter} coetandi fuit rexque accubuit
 ceterique iuxta quod eis mos erat, iussus quoque ^{est} Ale-
 xander ^{sedentarius} adversum Dariam discumbere; contigitque
 25 eum ibi aliquid memorabile facere. Nam quodcumque vas
 ad bibendam sumpsit, ebibito vino vas sibi in sinum recon-
 I magni magis M | 10 uno usus os. a | 11 tunc Darius O | 12 in
 verbo causa desuit S cum pugna extrema legi non possit | 16 ipsam
 lam O | ignaviae et diffidentiae O ignaviae et diffidentiae S | 18 tunc a |
 numnam os. a num M | ipse tu inquit O | 20 sese os. O | 21 manu os. M |
 22 deduxit S | 25 sedere atque adversum S | adversum O | 26 quodcumque a |

22/23. O (inter deducit et igitur): [Val. 93, 9] id quoque
 auspicio sibi fieri Alexander arbitratus est, quod volente rege
 in eius regiam deducebatur.

24. O (inter ceterique et iussus): [Val. 93, 12] secundam
 ordinem dignitatis, ut illis mos erat, discubere.

p. 47 Z. debat. Quod cum Dario a ministris indicaretur, prosi-
 15 ille furore plenus: „Quid,” inquit, „hoc est, quod pocula
 oblata furtim avertisti?” — Respondens Alexander: „O rex,”
 ait, „morem aestimans hic nostri Alexandri ^{servari} id, quod
 ad p. 47 (M) ^{apud} nostros didiceram, exsecutus sum. Nam [de] principibus 5
 16 ducibus suis ^{quos} suo convivio dignatur, quotumque
 20 pocula sumpserint haurienda, sibi propria habere permissum
 est. Me quoque illi te in hoc facto parem putasse ne in
 contumeliam traxeris.” Atque hoc blandimento responsionis
 sedata et mitigata est ira regis. ^{silentiumque} factum est 10
 magnum. [Val. 94, 8.] Sed id silentium ad periculum vergit.
 p. 48 Z. Unus ^{quartus} ex convivantibus, Pasarges nomine, olim ^{ab (M)}
 Philippo hospitio susceptus, in mentem sibi redisse profite-
 batur hunc ipsum Alexandrum se ibi puerulum vidisse.
 Quod ^{inter} Alexander mente percepit, una cum poculis, quae 15
 5 sinu gestabat, prosiuens exit. ^{moxque} pro foribus offendit
 unum e Persis equum, quo ^{ad}ductus fuerat, tenentem. Cu-
 stodem quidem equi gladio transfodit consensuque equo
 fugae consuluit. Quod Persae ^{videntes} arma sum ^{effugere} fugien-
 10 tem ⁱⁿsequi properaverunt. Sed illis molitio tardior et Ale-
 20 xandro fuga efficacior erat. Darius autem [damna] hostis
 elapsi nimio maerore afflictebatur. At vero Alexander eun-
 dem alvei locum, quo venerat, se appetere sperans incidit
 in alium non congelatum simulque in flumen ipse et equus
 15 Ipse autem equo impulso natatu exit offenditque Eumedum,
 quem ibi prius reliquerat cum equis duobus; cui mox rei ^{re-}
 gestae seriem explicat; ^{atque} ad castra exercitumque suum
 pervenit, duces primatesque suos ^{laetos} ^{fatis} participat.

3 furo M | 5 didici O | 9 duxeris β | 11 vergitur β | 14 ipsum os, O |
 15 quod] qui α | 16 prosiuens os, α | exit OM | 18 quidem os, O |
 22 maerore] terrore α | 24 alveum] alveum M | flumine α | 25 certantes α |
 26 natatu os, O | exit OM | eumedem O | 27 dereliquerat *Boysenus* |
 28 explent] indicavit M |

2. O (*inter plenus et quid*): [Val. 93, 24] ratus id damnum
 ad contumeliam fieri.

*quod dicam. duo amque oris | me amque digne permissum de
 eis utque amque (M) pocula tunc amque ducenda sibi propria ven-
 dicant.*

Erucitius? — Amantibus?

P. 48 Z. 16 [Val. 96, 13.] Sequenti ergo die instructam ordinatamque
 20 aciem iuxta Stifangam fluvium collocat. Videntque iam intru-
 pidi Macedones Darium cum suis adventare. ^{scilicet} Statuit ^{tunc} ^{ca.}
 P. 49 Z. Alexander, ut nemo de suis flumen transire auderet, datque
 5 locum Persis transeundi ac secedens tribuit spatium illis
 pugnandi. Itaque Darius omnem exercitum suum flumen
 transire iussit commissoque proelio facta est strages magna
 3 utrinque; ac tandem Persae, more sibi non inconsueto, [fuga] ^{ca.}
 consulunt Dario praecedente. Cumque omnes pariter flumen
 inconsulte intruerent, Stifanga suum officium deficit. omnes 10
 que ingressos submergit ac necat. reliquos vero Macedones
 insecuti obruncant. Tunc Darius omni spe meliora deposita
 10 ingressus regiam suam humi sese miserabiliter ciulabundus
 prostravit.

17. Lamentatione nimia fatigatus tandem quiescens 15
 scribit Alexandro in hunc modum: [Val. 98, 15.] „Domino meo
 Alexandro Darius salutem. Competentius feceris, si mise-

1/2 sequenti usque ad collocat om. a | 8/7 itaque usque ad iussit om. M |
 7 iussit] fecit a | 8 sibi om. a | insolito a insueto O | 10 suo officio β |
 defecit] deserit a | 11 ingressos om. a | submersit β | 15 tandemque O |

32, 29/33, 1. O (inter participat et sequenti) [Val. 95, 29]:
 Omnem exercitum sibi iam iamque adesse instructum armis
 iubet. „En“ inquit „ne sit vobis aliquid, milites, quod cuncte-
 5 mini, quaecumque fuerant ex hostibus noscenda ipse per me
 praesens oculis deprehendi. Sunt enim illa inexplicabilia hos-
 10 tium milia, sed enim seges prorsus facilisque materia manibus
 ac virtutibus vestris cedent, nisi cui vestrum arduus quidem ac
 fugiendus hic labor, o Macedones, videtur.“ Ad haec dicta gratan-
 tium voces et laetitia militum congruebat, omni scilicet alacritate
 10 bellam desiderantium.

3. O (inter adventare et statuit) [Val. 96, 16]: omni vide-
 licet parte terrarum, qua visentium oculi vagarentur, phalangis
 eius atque ordinibus confluentibus.

7/11. O (inter iussit et reliquos [Val. 96, 21]: ordinesque suos
 15 perinde in aciem constituit. E diverso autem cum longe tran-

3 En corruptum ne Kuebler | 7 virtutibus nostris Vp | 7 ac] et V |
 8 videatur V | 10/11 scilicet V | 12 falangis O | 14 exercitus ordines
 Kuebler |

p. 50 Z. pae, unus ^{huc} Besas nomine, alter Ariobarzanes. Hi se in gratiam Alexandri plurimum provenire ^{possunt} putantes, si Dario necem intulissent, hunc solitarium opprimunt ac letaliter ^{causam} vulnerant aufugiuntque, donec dinoscere, quo se res verteret. [Val. 104, 2.] Alexander vero repente superveniens eo, ^{huc} ubi Darium observari compererat, offendit eum adhuc
 p. 51 Z. spirantem ac miserabiliter vulneratum, quod illi ultra opinionem luctuosum fuit. [Val. 104, 15.] Iamque Darius exsanguis corpore cum utique voce deficeret, manus supplices tendens ^{et} affectansque genua Alexandri, ut poterat, tandem
 5 talibus alloquitur: „En mihi in tali fortuna constituto magnum adest obitus huius solatium, quod in tuis manibus, o Alexander, fortissime regum, spiritum effundam. Quare quaeso, ne invidias mihi sepulturam, quam ^{mihi} cum Persis tui Macedones exsequantur. Tum Rogodunen, matrem
 10 meam, et ^{Clito} uxorem in manus tuas commendo; filiam vero Roxanen hac prece tibi commendo, ut eam ⁱⁿ ^{refugio} tuo dignam censeas; erit enim ei largiter ^{ad} solatium, nihil

1 ariobarzanes a | his se O | 6 observari Epit. codf. Vap observari Vt (recte) | 15 inde a verbo Macedones usque ad p. 41, 5 assuetio collata de L | rogo dunem O rogodunem M rogodunem B | 16 Clito L et codf. Zach. (Vap, sed collato Va' = obsequio) Clitio E Clito M Clito O relicto a | filiam meam O | 17 rixanen L B | 18 ei ov. M | largitus a

13. O (inter Hi et intulissent): [Val. 103, 20] cum iam rumoribus calidioribus adesse Alexandrum (Alexander Va) nuntiaretur, rati se plurimum in gratiam provisuros esse victoriae, si necem Dario

5 6. O (inter compererat et cum): [Val. 104, 4] cursim irrumpit offenditque

79. O (inter opinionem et deficeret): [Val. 104, 6] omnium flebile et luctuosum fuit; eumque amplexans (amplexibus V) et contegens regia chlamyde (clamide O) in haec verba solatur: 10 „Erige te, quaeso, Dario, nec deseras; si quid enim ex animo est, quod iusseris, ratum habeto regna tua temet recepturum.“

1113. O (inter alloquitur et effundam): [Val. 104, 19] Licet mihi iam, Alexander victoriosissime, in hac fortuna constituto

p. 51 Z. ²¹ ^{ut (21)} ^{om} tibi de regia conjunctione defuisse. Et his dictis spiritum exhalavit.

21. [Val. 105, 13.] Alexander vero [multis] lacrimis ad regiam dignitatem ritu Persarum illum sepeliri iubet. [Val. 107, 16.] Post haec rebus ordinatis, cum ipsos scire cupivisset, qui Dario necem intulerant, ait: „Gaudeo me hostem maximum Darium servitio subjugasse; licet ego ipse id executus non sim; habeo tamen gratiam condignam rependere his, qui benivolentiam suam erga me protestati sunt; quique hi sunt, mortor moncoque, uti se produnt. Namque patris matrisque meae maiestatem iuro sublimes illos ac notissimos me facturum, quia maximo praemio digni sunt.“ —

p. 52 Z. [Val. 108, 5.] Mox quoque hoc audito Besas et Ariobarzanes obvios sese Alexandro ferunt, et professi facinus sponsonem praemii repetunt. Tunc protinus viros comprehendi iubet et atque altissimo in loco crucifigi. Idque praeter spem omnibus fuit. Nec tamen se reum de perjurio dicebat, quia sublimes eos ^{et} notissimos omnibus fecerat.

22. [Val. 110, 14.] Ordinato ^{igitur} omni regno Persarum in Forum ducit exercitum. 20

III. 2. [Val. 113, 4.] Ingressus ^{Itaque} ^{igitur} Indiam mox obvii fuerunt ei legati, quos Porus cum litteris miserat in hunc modum: „Incurstanti infestantique tibi fines hos mando, ut, cum te hominem memineris, nihil ad deos molaris. Patet quippe

2 exhalavit M | 4 sepelire M | iubet s. l. l. | 6 mortem M | 7 ergo O | 8 avos Machinus | 11 sublimes a | 12 qui a | 13 bases B | 16 in altissimo O | 18 faceret O | 19 his igitur ita ordinatis B | 24 ad deos inconsultus V adeos L |

liberalius aliquid loqui, idque a me amicum tibi, non hosticum pates. Nunquam igitur te regii nominis decus tollat, nec, si quid Mandius fortuna promiserit, idcirco te coeli compotem arbitrare (arbitrare V). En tibi ille Darus, nosti quippe, qui fuerim, dominus scilicet et deus huiusce mundi existimatus. At nunc (at V, ut Vap) flebili morte (flebilem mortem V) oppeto. Sed habeo obitus huiusce grande solatium, quod in tuis manibus, fortissime regum (fort. reg. deest V), hunc spiritum iam

propriet (N)
— * huius viros qd huius

- p. 52 Z. nosse, quis ille ego ⁴ sijn Porus, et nulli adversum nos
 licuerit ex fortitudine. Quare iubeo te hinc ad tuis
 15 Graecias [contentum] redire. Neque enim, si nobis Graecia
 vestra opus esset, non olim subacta Indis foret; sed ⁵ cum
 inutilis [est] nobis nihilque dignum opibus nostris habet,
 neque quaesita est neque ⁶ quaeretur. — [Val. 114, 19.] His
 p. 53 Z. Pori litteris Alexander coram suis recitatis primum fortatur,
 ne temeritate verborum conturbarentur, reminiscentes
 Darii crebram iactantiam huic non esse imparem.
 Deinde ad Porum talia scribit: „Terrori nos putans, Porc,
 5 litteris tuis dicis nihil dignum Graecos habere ad opulentiam
 vestram. Addis praetera operae pretium considerari
 militantibus, ne frustra laboretur. Quibus omnibus doces,
 quo nos alacrius ad vos tendere debeamus. Fateor enim,
 nihil esse Graecis harum divitiarum, quibus vos affluentes
 10 gloriamini, ideoque indigentes a vobis petitis sibi necessaria.“
 3. [Val. 115, 19.] His lectis Porus ad proelia incitabatur
 moxque ei Macedonum obvia fuit multitudo commissumque
 est proelium magnum. Cumque Indi elephantis multigenis
 20 quae bestiiis Macedones incursarent, et contra
 15 Persae sagittis eos praevenirent, Macedones quoque iaculis

1 sum M | nulli Epit. cods. Vahp an ulli Edm. (in Val. recte) | 2 licuerit
 certare Muehlins lic. experiri fortitudine in Val. Kuebler | 3 contemp-
 tum OLp (Vp) | 4—6 sed cum usque ad quaeretur (sic) 2. inorg. a |
 8 illorem verborum a | turbarentur O | 10 terrori O | a nobis a |
 12 considera L | 13 militantibusque (militantibus Va) oportere uti ne V |
 14 quo Epit. cods. Vp quod Va | 16 ideo O ideoque non indigent p |
 21 Macedonesque eos. Reitzenstein |

17/21. O (inter Porus et Macedones quoque): [Val. 115, 19]
 ad belli studia incitabatur. Cogit ergo exercitum et quam plurimos
 elephantos ceteraque genera bestiarum, quibus Indi commilitant. . .
 Enimvero cum multitudinem illorum et memoratas bestias
 5 intuerentur, animo turbati coepere, cunctabundi ob insolentiam
 3 commilitant Va militant Vp | Lacunas indicant: scriba inter duas
 excerpta Valerii omisit Epitome verba: moxque ei Macedonum obvia
 fuit multitudo | 4 multitudinem illorum] illos Pori numeros Va. illos
 per innumeros Vp |

p. 53 Z. diversi generis nec minus eos praerent, equus tandem Alexanderi Bucephalus dextra Pori ictus occubuit, idque Macedonibus supra omnia, quae possunt in proeliis incommoda videri, ingratum fuit. Sicque neglecto omni opere bellandi
 20 Alexander exanimum equum cauda comprehensum in partes retrahit, metuens, ne spoliū illud Indi raperent, quod sibi
 p. 54 Z. ~~esse~~ pudibundum. Atque [ita] suis receptis datur utrinque spatium viginti dierum vel sanandi eos, qui vulnerati, aut sepeliendi eos, qui mortui fuerant.

1 praere O | 2 dextrapoli ictus 8 | 7 polendum O | 8 vulnerati erant β | 9 erant β |

cuiuscemodi proeli, quod una esset cum hominibus barbaris et omnigenis bestiis agitandum. Ipse quoque Alexander bestiarum novitate movebatur. Quaesita ergo belli ratione comminiscitur per astutiam, quo demum genere averti posset impetus bestiarum.
 5 Igitur statuas aereas quam plurimas advehi secum quibusque de proximis locis ad locum proelii iubet. Ibidem igne subiecto caleferi eas et igni festinat; erantque post primos aciei ordines sitae, atque ita ante belli tempus hostibus invisitatae. At vero,
 10 dimittunt, ita scilicet doctas, ut cum primum in adversos advolavissent circaque eas proeliaturi hostes occuparentur, nihil Indis supervenientibus morae fieret, quin libera iaculandi hostis trucidandique facultas pateret. Sed praedocti Macedonum ordines primi paululum de loco, quo steterant, repedantes ignitas statuas
 15 incurstantibus bestiis produunt. Quas cum impetu belli complexu et morsibus adfectarent, mox sanctiae debilesque aut protinus cadere aut refugere coepere, omnino nullum auxilli ullius emolumentum dominis adferentes. Sicque Indis ab illo ferarum auxilio destitutis secunda concursio fuit. Igitur Persae coepere
 20 sagittis Indos incessere.

7. O (*inter receptis et datur*): [Val. 117, 6] proelio dissoluto

89. O (*inter aut et fuerant*): [Val. 117, 8] sepeliendis exurendisque his, qui proelio desiderati

1 cuiuscemodi V | 5 quantas plurimas Vp | 6 igne Vp igni Va | 7 post primas acies et ordines Va | 8 Enimvero V | 10[11] volavissent V *suse* | 13 praedocti ex proelii *corr.* O | 14 quo institerant V |

p. 55 Z. serpentium locorumque asperitate subiens iter, ut in epistola, quam Aristoteli, praeceptori suo, misit, cognoscere fas est.

10 19. [Val. 135, 18.] Dum igitur desiderio Candacis reginae videndae flagraret, atque ad eam iter instituisset, mox

1 subiens a |

(et hinc: adhaerens?)

perangusta, enimvero subter capacibus spatiata. Igitur cum comperirent Alexandrum ad sese contendere, primates suos obviare 10 adventanti iubent cum litteris huiusmodi: „Gymnosophae Alexandro homini dicunt: si tendis ad nos proeliaturus, uti tibi propositum est, quid nobis adferas, habes, porro quod auferas, 5 nihil. Sin vero venies, ut discas, quae a nobis scilicet sciri queant, nulla est invidentia. Etenim non arbitramur inter hasce scientias

15 nostras causam discordiae positam, cum tibi amica res proelium, nobis vero philosophia noscatur. His lectis Alexander pacificum iter agere decrevit; videtque homines reliqua nudos, sed amictu 20 simplici superiecto.

Instituit cum his loqui, ac primum quaerit, an usquam huius 20 gentis hominibus sint sepulchra. Ad haec responsum est: idem sibi domicilium esse, quod sepulchrum. Rursus quaerit ex alio, utrumne plures vivi an mortui putarentur. Ad id responsum est: 15 videri quidem plurimos mortuos, sed eos numerari non oportere, quoniam iam esse desissent. Quaerit etiam, utrumne vita fortior 25 an vero sit mors. Vitam esse responsum est, quod solis quoque ferventior orientis vigor, marcentior vero viseretur occiduus, otumque hominis esse, quo vivitur, contraque, quo frigeat. Addit etiam, utrum mare spatiosius an terra. Terram esse respondent, 20 cuius gremio mare tenetur. Sciscitatur quoque, quanam omnium

1 capacibus OV capacius Follmann (in Val. recte) | Hui igitur Va | compererent O comperissent V | 2 primatos Vp | 3 gymnosophae O (recte) gymnosophae dragmantis Va fragmantis Vp | 4 uti O (recte) utique Vap | 5 praepositum est Va proposito Vp | 6 venis Va (recte) | 7 non os. Va | 10 agere decrevit O (et Moissae) agere decreverit Va aggrederetur Vp | 11 superiectos V (male) | 12 Ergo instituit Macole V | hinc Va | quaerit os. V (adhibet Koehler) | 15 viverent Va | ad idque Va | 17 post quaerit ex alio (alia Vb) V | 20 vivitur corruptum | et id addit V | 21 mare spatiosius os. Vb | 22 teneretur V (recte) | 22 id quoque Va denique Vp | quoniam est quanam Vb |

p. 55 Z. illa clam mittens unum ⁴⁶ p̄ pictoribus suis, iussit [eum] diligenti-
 sime depingi sibi que eius imaginem deferr̄.

18. [Val. 136, L.] At vero Alexander litteras ei amici-
 15 tiae iura continentes miserat ipsaque illi rescri-
 bit̄ dicens hoc sibi prae omnibus placere, uti foedus illud ⁵

30 bestia sit callidior et astutior. Hic vero cum risu hominem esse
 pronuntiant addantque rationem de exemplo sui, qui solus tot
 animantium milia inlexisset, ut ad persequenda ea, quae aliis
 essent, prae dae cupiditate laborarent. Non his ut ad contumeliam
 35 dictis Alexander movebatur. Enimvero addit, quid imperium ⁵
 sibi videretur. At illi fraudis potentiam esse respondent adiutum
 temporis blandimento vel, si ita mavellit, iniusta audacia. Quae rit
 etiam, utrumne dies an vero nox prius constituta pararetur.
 Nihilque cunctati noctem priore ordine posuere, cum omnia
 40 quoque concepta vivendi auspiciam in tenebris sortiantur, post ¹⁰
 vero nata in lucis spatia transmigrarent.

Pergit denique sciscitari, cuiam mentiri hominem non
 oporteret. Responsum est: deo. Quaerit etiam, quasnam in homine
 partes honoratiores esse existimarent. Laevas esse responsum
 45 est, quod sol oriens ex laevo dextrorsum curriculum exequatur; ¹⁵
 tum quod permixtio maribus ac feminis laevarum mage partium
 existimetur, et reges ipsos indicia dignitatis praeferre laeva.
 Cumque post haec, quicquid vellent a rege, largiter polliceretur,
 immortalitatem consoni poposcere. Sed id cum rex praeter
 potestatem suam esse dixisset, „cur ergo“, alunt, „cum sis ²⁰
 50 mortalis, tot tamen laboribus servis et tantis adpetentis vinceris,
 quarum tibi fructus aut nullus aut brevis est, enimvero idem
 mox ad alios transiturus?“

Enimvero Alexander, „Non haec sane nobis,“ inquit, „in
 manu sunt; enim deorum vivimus lege, quam homines exequi sit ²⁵
 55 necesse. Neque enim nisi navigari maria scivissent, venti quoque
 navigantibus prosperarent. Quis neget cuncta ea ratione constare,

1 bestiam Vb | sit os. Vab | Huius vero Vp | 3 a persequenda Vp |
 5 per imperium Vab | 7 iniustam audaciam Vp | 9 cunctanti Vb cunctan-
 tes Vap | priore O | 10 sortiantur postvero nata os. Vb | 11 nata
 os. Vb | 12 sciscitare Vb | 15 sol etiam oriens Va | 17 laeva O
 (et Mueller) laevas Vab | 18 quicquid O (recte) et quid Vab | 18 largi-
 tum iri Vp | 21 tot] tu. Va | vincere Vp | 24 Enimvero] tum V |
 26 enim illi nisi V | scivissent Vap (suffe) | 27 Gigni quis neget V
 ea os. V | constare] esse V |

p. 55 Z. perpetuo inter se mansurum confirmat. Addiditque:
 p. 56 Z. „Habebis ergo [sibi]“ inquit, „ex nobis amicitiae argumen-
 tum, centum intercuculos auri grandissimos, Aethiops [im]pubes
 quingentos, psittacos sex, frigasque sex, praeterquam haec
 Ammon] deo coronam smaragdīs ac margaritis, etiam torquē
 5 matis pretiosiore[m]. His et loculos refertissimos cuiusque
 generis margaritarum atque gemmarum ad decem numerum
 aliosque loculos eburneos octoginta [una] misi usibus et deli-
 ciosis [tuis] ferarumque genera, quae sunt nostratij: elephantes
 10 trecentos quinquaginta, pardos sex, rhinocerotas octoginta, 10
 10 pantheras vero quatuor [milia] canes quatuor in homines effe-
 ratissimos nonaginta, tuiros trecentos, virgas heben] mille
 et quingentas“

1000 quingens
 1. apud MS: i. e.

19. [Val. 137, 15.] Et ad haec transferenda Alexander
 miserat. Interea accidit, ut filius eiusdem Candacis 15
 15 reginae, Candaulēs nomine, dum ad sacrificandum [ire] quod-
 dam Betriciorum regulo subripiente uxore privaretur. Ipse-
 que mox ad Alexandri confugit auxilium. At vero custodes
 tabernaculorum Alexandri comprehedentes eum cum suis

1 confirmarent β | 2 habebis α | 3 candidissimos β | aethopes α
 ethyopes O | 4 psittacos M | frigasque OM (Va pro phingasque) phry-
 gasque β frigas α | 56 torconatis O | 6 reverentissimos β | 7 ad decem
 addam β | 9 quae sunt os. O | 11 vero os. O | 15 viros miserat β |
 16 candaulus α candules O | 17 betriciorum O betriciorum M | subre-
 gulo β | 17, 18 ipse quoque α |

qua nata sunt? Nihil denique omnino frustra esse reperies.
 Denique facessant ista de medio: quae iam erunt inter homines
 60 discrimina fortunarum? quae dispar ratio gloriae? quae diversitas
 dignitatum? quis voti modus? Desinet protinus coli terra, trans-
 mitti mare, desiderari successio, cum illa promptior sit naturae
 hominis admiratio non videri, quae metuas, cum meminisse non
 desinas. Haec denique una vivendi lex est, velle sibi unumquemque,
 65 quod penes alterum videat, ut habeat, ipse quoque quod mox
 transmittat ad ceteros. Post haec

1 quanta sunt Vb | esse os. Vabp (perperos) | reperies O reperias Vhp |
 4 modus Vb | 5 desiderare Va | 6 hominis os. Vb | videre con.
 Kuebler | 7 sibi os. Va | 9 transmittat Va | ceteros] in Val. maluerim
 alios, cf. p. 129, 13 | post habent interspersedum |

1. quibusdam leges & auspices. Arctus omnia ante sua verba. post regem: tunc ipse ante eum
 2. hinc inuenerunt: hinc est: tunc tunc sibi

5. hinc esse ergo

id. no. regiam hinc anni sedes

p. 57 Z. satellitibus obtulerunt primum Ptolomaeo, cuius tunc post
 regem primus erat in ordine gradus. [Val. 138, 15 R.] Quisque
 mox ad regem ingressus intimavit ei et personae novitatem
 et causam adventus. At vero Alexander Ptolomaeum regis
 ornamentis indatum procedere iussit. Ast ubi Candaulus
 illam intuitus est, aestimans eum Alexandrum fuisse pronus
 adoravit in terram. Porro Ptolomaeus Antigonum satellitem
 sibi iussit adesse, pro quo sese Alexander obtulit.
 Cumque Candaulus causam sui adventus Ptolomaeo indicaret
 peteretque auxilium uxoris recuperandae, ait Ptolomaeus ad
 Alexandrum: „Quid tibi, Antigone, super hac sententia cen-
 sendum videtur?“ — Respondit Alexander: „Cum,“ inquit,
 „confidentiae amicitiaeque more usus suffragium a te implo-
 rat, dignum mihi videtur illi succurrendum.“ Deinde per-
 necessaria putaret. Respondit illi quattuor. Rursus Pto-
 lomaeus Alexandro: „Nulli,“ inquit, „o Antigone, id laboris
 officium melius exsequendum credo, quam tibi, qui in omni-
 bus strenue ac nobiliter decertare consueveras.“ Fatetur Ale-
 xander se id libenti animo prosecuturum.

20. Accepta igitur expeditione profecti sunt ambo,
 Alexander videlicet cum suis Candaeulesque cum suis. [Val.
 p. 58 Z. 140, I.] Ergo ante ad urbem, in qua praefatus Bebræolorum
 tyrannus morabatur cum rapta coniuge, devenerunt, inquit
 Alexander consilium, ut ignibus quam plurimis succensis in
 gymnasium undique incendium urbi minaretur. Quo viso cives
 atque re cognita, quod exercitus esset Candauli uxorem
 repetentis, protinus aulam tyranni irruentes comprehensam-
 que raptam coniugem Candauli restituerunt; quibus patris
 reversi sunt. Cumque Candaulus Ptolomaeo gratias
 pro beneficio sibi conlato retulisset, fatetur Ptolomaeus
 amore matris eius videndae sese flagrare. Cui Candaulus:
 „En tempus est,“ inquit, „una mecum illic usque properes
 atque ab ea dignis praemiis remunereris.“ At contra Pto-

5 at O | 6 protinus O | 16 rursus M | 17 inquit est. O | 22 videlicet
 est. O | 24 tyrannus O | 26 gymnasium M | minaretur urbi O | 27 recog-
 nito M | candauli a | 28 fact. irrunt | 29 paratis a | 34 dignus M |

p. 58 Z. maeus: „Prius,“ inquit, „per internuntium nobis est collo-
 15 itaque tibi atque internuntium mittam Antigonum hunc, qui
 tibi socius fuit in repetenda uxore.“ Et Candaulus: „Cupio,“
 inquit ait, „etiam hunc participem fieri dignae retributionis, quia
 5 particeps ^{habet} ~~est~~ laboris.“

17. 21. Acceptis ^{igitur} Alexander paucis admodum secum
 20 cum Candaulo profectus est. [Val. 142, 14.] Occurritque
 adventanti filio Candace regina congratulans ei, quod amis-
 sam coniugem recuperasset. Et dum ^{super} ~~super~~ Alexandro quae-
 10 reret, quisnam esset, respondit Candaulus hunc esse Anti-
 gonum Alexandri internuntium, qui ^{etiam} ~~etiam~~ sibi quoque auxilium
 uxoris recuperandae praebuerit. At illa ^{his} ~~his~~ cognitis com-
 5 plexans deosculabatur illum, gratias ei referens.

6 22. [Val. 142, 28.] Adprehensaque manu eius circum-
 15 quaque ^{deprecebat} ~~deprecebat~~ illum, ostendens ei divitiarum opumque
 suarum innumerabilem atque admirabilem copiam, auri ^{scilicet} ~~scilicet~~
 licet gemmarumque, pretiosorum etiam lapidum, ad quorum
 splendorem oculi intuentium reverberabantur. Interque omnia
 19 ebur multum ^{arbitrio} ~~arbitrio~~ eius pretia viseres maiora. [Val. 30
 145, 15.] At vero Alexander multo mirabiliora atque spectabi-
 liora sese in Graecia saepe vidisse aiebat. Cui illa: „Vide-
 tur mihi,“ ait, „quod tu ipse Alexander adsis.“ Illo autem,
 ut res erat, ^{negante} ~~negante~~, dum soliloquio fruenter, ^{inter} ~~inter~~
 15 prehensum eum ^{adducit} ~~adducit~~ in secretiorem ^{partem} ~~partem~~ suam et osten-
 dit ei imaginem praememoratam dixitque: „Intuere, quæso,
 imaginem hanc, et videbis Candacem Alexandro sollertio-
 rem; nec te pudeat, dum omnis fere orbis tibi accesserit,
 in manus feminae ^{de} ~~de~~ industria devenisse.“ [Val. 146, 16.]

3 Ita tibi a | 5 etiam hunc ait O | 6 et om. O (fort. recte) | 9 can-
 daceis MO | 13 his illa O | 14 osculabatur a | illum] eum O | 17 mi-
 rabilem M | 19 splendorem O | intuentium om. M | inter OM |
 21, 22 spectabiliora sese in Graecia saepe vidisse et meliora aiebat M |
 23 ipse om. M |

44, 25/45, 1. O (inter praememoratam et ait): [Val. 145, 6]
 „Agnosuisse“, ait, „Alexandri illius, quem mentiri non potes,

2 quam Va |

16 Alexander (= Alexander)

et alii (P. via i spina unguentis)

p. 59 Z. At ille dentibus infrendens, ^{et} sed neque consistere valens, ait:
 „Una quidem mihi et haec maxima est indignatio, quod gladius meus huc mihi comes non adest.“ Et illa: „Cujnam,“ inquit, „usui?“ Respondens ille: „Etsi non aliud,“ [ait], „saltē esse“) honori, seu, quod verius ^{est} ac regitū decentius
 p. 60 Z. est, uti interfecta te me ^{comitem} mortī praestitissēm.“ Rursus ait illa: „Quaeso, mi Alexander, hunc metum abicias, nam fidem, quā Candacē, filio meo, in recuperanda uxore servasti, hinc tibi me servare semper profitebor. Verum ^{cum} tū Pori ^{sibi} interfector, cuius filiam ^{juniori} filio meo coniugio copulatā forsā nec te latet, cunctis reliquis esto Antigonus, mihi vero Alexander eris.“

ut p. 59. ubi dicitur: „una quidem maxima est indignatio, quod gladius meus huc mihi comes non adest.“
 et p. 60 ubi dicitur: „una quidem maxima est indignatio, quod gladius meus huc mihi comes non adest.“

vellere nimium (10)

23. [Val. 147, 18.] His dictis egrediuntur pransuri. At vero ^{Carogarus}, junior filius Candacis, qui filiam Pori, ut [paulo] ^{superius} retulimus, coniugio sortitus fuerat, ait ad matrem: „O domina mater, o quam mihi videtur hic ipse ^{uisse} Alexander, interfector soceri mei Pori! ^{nostrae} quoque iniuriae velim meminisse.“ Sed ab hac intentione mater cum convertere cupiens dicebat, id minime fieri potuisse, ut tam parvae staturae homunculus orbis totius dominio potiretur. Enimvero internuntium Alexandri illum fuisse assererat. At ille: „O,“ inquit, „saltē in hoc eius satellite est mihi

^{sed}
 2 et haec] vel V. om. O | 3 huic M | et eoinam O | 5 saltim M a β |
 fortasse verensulius | 6 morte M | praestitisse O | 7 illa ait M |
 abicias L | 11 forsitan O | 14 Carogarus M | 22 saltim β |

faciem? Sed quidnam intremuisti, quidve turbaris ex vultu? Non ille tu Persarum potens es? non Indiae dominus? non qui iam in orientem omnem tropaeum tuum feceris, Parthis et Medis imperitans? An vero te potest sine militia vel expeditione in manus feminae devenisse? Quare conice, quaeso, quid te iuvavit tua illa famosa prudentia, cum nunc Candacem te vides sollicitiorem? Quod igitur huc attinet, adrogantiam nimiae prudentiae iam deponito.“

Haec illa dicente nec vultu constare Alexander, quin etiam infrendere dentibus videbatur.

1 intremuisti tam trepide Va | 2 num ille Persarum Vp | 2 quia O num quid iam in oriente omne Vp non qui iam orientem omne Va iam orientem omnem in Val. Moine recte | 3/4 imperans Vp | 6 tui V | videtur Va |

patres nostrum

p. 60 Z. videbatur ulcisci Ycarissimum [nobis Porum]. Rursus
 illa: „Neque,“ ait, „hoc germanus tuus Candules fieri sine-
 20 ret unquam, etiam si tu in hac voluntate atque sententia
 perseveres; eius namque fidei sese committens ad nos usque
 p. 61 Z. pervenit; quin etiam ego huic nefando consilio nequaquam 5,
 adsensum dabo, ne per nos internuntiorum iura rationesque
violari videantur.“ Alexander [quoque], quanquam
allucinat allucinatisper mente turbaretur, vultu tamen intrepidus 10
 videbatur. Iterum secreto alloquitur illum regina dicens:
 „O Alexander, o quam te vellem proprei filii loco tenere; si 10
 enim id fortuito casu proveniret, ut talis filii mater putarer,
 profecto reginam ac dominam gentium me adhuc utique fore
 sperarem.“ Ad haec ille nihil respondit. Igitur post
 10 haec largissimis atque regalibus donis ab ipsa regina clam
 muneratus, palam autem, ut satellitem decebat, muneribus 13
 honoratus remeavit ad sua.

violari
allucinat
intrepidus

nequaquam

vellem proprie filii loco tenere

4 perseverans § | 5 qui nectam a pr. ac. | infando § | 6 iura et
 rationem a internuntiorum irationes M | 10 velim MOL | 11 for-
 tuito et casu a fortuito casu § | 13 sperarem O |

46, 16/49, 1. O (*inter ad sua et cumque inde*): [Val. 151, 22.]
 Exin ad Amazonas ire festinat, ad quas praemittit litteras
 in hunc modum scriptas: „Victorias nostras et in Darium
 bella eximque in alios, quoscumque militavimus, glorias haud
 5 dubito vobis famae ipsius magnificentiam commendasse. Nam et 5
 Poi fortunam et iter nostrum in Oxydracontas ac Bragmanas
 digna taceri non arbitror, in hoc nomine gymnosophistarum
 etiam per clementiam laudatiora. Quod si vobis haud displicet,
 10 accipite nos isto venientes, et, quod est amicitiae munus, diis 10
 sacrificare pro nobis; iam quippe vobis aderimus. At vos velim
 obviare nobis animo gratante, cum ad amicitiam iter istud, non
 ad periculum sit futurum.“ Ad haec Amazones respondere:

„Vel fiduciae munus est vel libertatis, omnia tibi, rex,
 scribere, quae penes nos sint, non quod fidem scriptis derogat

3 Darii O | 4 <N> quoscumque *Kaehler in Fal. recte* | 5 magnificen-
 tia Vp | 6 inter Vp | Oxydracontas O osydracontas Va symdra-
 contas Vp | ac] et Vp | bragmanas O bragmanx: Va dragmadas Vp |
 7 digne Ya | nomina *Kaehler in Fal.* | 9 vos Vp | 10 post nobis
interpungendum | 11 obviare vobis Vp | 11 gratanti O | 14 pene Vp |

p. 61 Z. 25. [Val. 151, 22.] Dehinc Amazonas sibi tributarias fecit.

15 ulla suspicio, sed ut plenius noscas, quid operae pretii sit his, quicumque hostili fervore in nos cupiant militare. Commune quippe humanitatis studium esse arbitramur, in quaeque dubia ausuros nihil prius quam emolumentum laboris intuari oportere. Scito igitur primum colere nos interamnamum, Amazonico flumine
 20 locum omnem, quoque consistimus, ambiente, eo fluenti circiter spatiosoque, ut una sit aditacula, eaque vix accolis nota, quae septem fluminibus vel intrampi oporteat vel emergi, eiusque alvei tanta est difficultas, quanta nos a quibusvis periculis tuesatur. Hoc igitur tantillo in loco ducenta milia virginum coimus, nullo omnino
 25 maris sexu interpolatae. Enimvero sicubi nobis ad naturam est consulendum, annuum sacrum est, quod hippofania vocitamus. Eius sacri causa ad mares nostros, qui ultra amnem extrinsecus perpalantur, omnes ferme transimus, atque illic per dies triginta, ubi fuerit ad libestiam, nabimus. Nuptias vero cum maribus
 30 derelinquimus pactis et legibus, ut quaecumque exim ad sexum hunc editae faant, eadem post septennium in exercitum dimittantur. Sed ubi venerint, erudiuntur equis et peltis, donec armis idoneae fuerint. Igitur nobis quocumque militantibus, tantum unaquaeque nostrum honore ditior est, quantum fuerit cicatricibus
 35 insignitior. Quippe et corona aurea redimitae salutatur atque adoratur a ceteris et publicis convivis adhibetur et cuncta, quae sint nobis ad obsequium, deferuntur. Ceterum neque aurum nobis est neque argentum, nisi siquid sit in insignibus militaribus. Haec illa sunt, in quibus impenduntur nostra discrimina. Quippe
 40 ubi Amazonibus auctor nostri generis Mars fuerit, mares a feminis caesi victique maiore cum dedecore oppetent. Ubi vero cum

1 quod] equid V | operi Va operis Vp | 5 amachonico O Vap corr. Mueller | 6 quo V | 7 spatio Kuebler | aditula O | quae] que Vp qua Va (recte) | septem Kuebler, vna Keil cf. Adn. crit. | 8 fluminis Vp flumina ex fluminis corr. Va | prius vel om. Vp | 11 maris (ex mari) sexu Va maris sexus Vp | interpolato Va | 12 ipsofania O ipsofama Vap hippoptonia Mueller (in Val. recte) | 13 intra O ultra Va | 14 perpalantur Va | 15 libestiam V | 16 et ~~delectum~~ quaeque V | 17 fuerant O flant Vp | eadem Va | 18 perthis O | 19 militandum V | tantumque quis Y | 20 dives V | fuerit om. Y | 23 ceterumque nobis aurum non est Va ceterumque nobis neque aurum est Vp | 24 nisi quod sit Va | 26 amazonibus suis V | 27 caeci Va |

p. 61 Z. 27. Ac demum Babylonem agere contendit. Qua ^{in hunc} in potestatem suam reducta aliquantisper ibi compo- ^{ritur} ratus est.

I habylonem M |

maribus steterit belli fortuna, pudenda res est, si quid hic sexus superatis feminis gloriatur. Haec igitur, rex, tibi responsa de nobis sunt, quarum si fiduciam probas, obsequium etiam non
45 aspernabere. Superque his, quod mavelis, scribito; nos enim, si secus sederit, praeter annum in acie deprehendes.”

5 Hisce rex lectis delectatus admodum sic respondit: „Qui terrae ambitum diligentius mensi sunt, huius mundi magnitudinem universi trifariam divisere easque partes Asiam vel Europam vel
50 etiam Libyam nominavere. In his igitur partibus universis trophaea quoque nostra consistunt, et est potendum, quibus nulla omnium 10 obstitit difficultas, si a cognitione vestri veluti sub metus infamia declinemus. Quare vestrae sit facultatis, si quid de bello consul-
15 tetis. Neque vero resistentibus exitium gentis et patriae neque cedentibus amica humanitas differetur. Progressae igitur, si vultis, praeter annum ad nos venite omnemque multitudinem vestram
15 illic in ordines ponite. Quod cum feceritis, ego vobis Ammona patrem meum iuro nihil amplius a vobis exactum iri, quam si
20 quid pro viribus offeratis. Mittite sane ad commilitium mihi strenuas quasque equites, quantas vultis, quibus singulis digna
25 erit remuneratio. Enimvero istae, quas miseritis, ubi annum nobis obsequium emensae fuerint, in propria remittentur, uti pro
30 hisce vicarias destinatis. Super his igitur, ut vobis commodum est, consultate.” Igitur Amazones motae rescribunt: dare se regi
35 veniendi, quam cupiat, facultatem inspicendi que terras suas et coronare se cum annis talentis sex; quingentas etiam equites
40

2 tibi ante igitur V | 3 sint in Fol. sevsk. | 4 aspernare Vp | super Va | 5 praeterit ante nominatione Yp | 6 His Vp | 7 huius mundi] cina- modi Vap | 9 hisce Va | 10/11 si in quibus a. o. o. d. n. cogn. V (in *delecti Maeller*) | 11 obstitit V | 12 declinemus Va | 12 consulatetis Va | 13 exitum Va | 14 amici Vp | si] ultra (utra *Kuebler*) sub lege Vap | 17 exacti iri Vp exacturi Va | 18 commilitum Vp | 19 a quibus Va | 21 volas Va | sint Vap | 22 hisce] his Vp | ut ova. Vp | 23 et dare Vap | 25 se eum] secum Va |

p. al. Z. 30. [Val. 161, 28.] Cumque inde proficisci disponeret, *postea* contigit, ut quaedam mulier infantem pareret, cuius superior

interit.
destinasse armatas et strenuas, ut poposcerat, quae per annos scilicet permutterentur. Quippe Amazonibus certum esse parere viro absenti, cui cessisse omnium hominum genera didicissent.

70 His acceptis Alexander iter in Prasiacam instituit, quae quidem eius militi peregrinatio labori admodum et plurimi periculi fuit. Nam assiduam intemperiem imbelium et tonitruum plurimum crebrosque iactus fulminum vocesque incertas resonantes audierant et portentosa plurima experti erant. Ubi vero iam ad Prasiacam
75 adventabant Hypanique flumen transierant, finitum huius loci Alexander sensim legens civitates eius invadere ac ditioni suae vindicare non negligit.

Ibique epistolam ab Aristotele sumit scriptam in hunc modum:
„Perdificile mihi est eligere vel laudare, mi Alexander, ex hisce
80 omnibus aliquid, quae te in ista militia gessisse cognovi. Quare diis primum immortalibus ago gratias competentes, quod emenso tibi hasce periculi difficultates gratulationem potius quam solatium scribo, quippe quem sciam non bellorum modo discrimen evasisse, verum temporum quoque et coeli difficultatibus non cessasse. Ex
85 quibus colligere difficillimum, utramque te praedantiae viribus an tolerantiae fortitudinis magis praedicem. Certe illud tibi iam 20 Homericum adest, quod illic sapientissimus gloriatur:

„Multigenasque urbes hominum moresque notavi“.

Quis enim praedicationis finis istud capit, triginta ferme vix
90 annos emensum te orientis omnis occidentisque dominari? Bactra te vidit, Aethiopia salutavit, Scythae tremuerunt. Neque enim 25 quemquam non aut caesum audivimus aut supplicentem.“ Haec quidem Aristoteles.

1 strenuus Va | poposcerit Vp (*recte*) | 2 patere Va | 4 His acceptis post haec Vp | instituit inde pervertit (generavit) Vap | 5 labori O Vap laboriosa Valbusse (*in Val. recte*) | 7 resonantis Vp | 9 hypanique O Vp tympanique Ya | 9 huiusmodi loci Va eiusmodi loci Vp | 10 civitatis Va | ditioni suae Va dedicationis eius Vp | 11 post negligit *vidit* Va et sacrificia diis immortalibus fecit, quae cum maxime persequeretur | 13 per mihi difficile V | Alexander mi V | his Vp | 16 has Vp | 17 disciplina Va (*recte*) | 19 colligere possumus Vp | difficillimum] admodum facile est ambigendum V | fortitudinisque *Maiese* (*in Val. recte*) | 20 iam tam Va | 22 notaret O notari Vp notavi *et notari corr.* Va | 24 *cf. Propert.* IV, 3, 7

p. 63 Z. pars ad hominem ^{ad hunc modum} ^{perlinens} iam quidem putrefacta ac semi-
 viva videbatur, ^{perlinens} inferior vero beluinis capitibus, ^{qualem} Scy-
 lam ferunt fabulae poetarum; praeter quod non caninis
 lupinisve, ^{enimvero} leonum et pardorum ^{ursorumque} atque
 draconum capitibus ^{infantuli} cingebantur. Quod ^{ibi}
 Alexandro intimatum est, protinus ^{mullerem} advenire iussit
 partumque monstrare. Adveniens illa nudavit infantem,
 monstrumque ^{ostendens} ^{professa} est se peperisse. [Val.

2 scilam M | 3 non om. M | 6 nuntiatus est O | 7,8 adveniens usque
 ad peperisse om. O |

At vero Alexander collecto exercitu iter ad Babyloniam con-
 95 vertit, in qua susceptus honoratissime certamen gymnicum con-
 celebrat. Atque inde iam pacificum iter captans hisce litteris ad
 Olympiadam matrem suam scribit: „Super his quidem, quae in
 100 principiis egerimus ad Asiaticam usque expeditionem, omnia tibi
 nota sunt, mater. Aequum tamen fuit et de insequentibus te
 300 facere certiore. Profectus quippe a Babylone una cum his,
 quos magis strenuos in exercitu habebam, in ulteriora regionum
 animam intendi pervenique usque ad Herculis stellas non minus
 itinere dierum ferme nonaginta quinque, fama de Hercule sic
 10 loquente, quod hasce metas peregrinationis suae fixerit, qui et
 105 duas stelas, id est titulos sui nominis, ibidem dereliquit, quorum
 unus ex auro, alter vero argenteus habeatur, altitudinis cubitorum
 quindecim, crassitudinis duorum.

Hinc ergo per deserta redeuntis multaque praerupta incidimus
 110 loca obsessa crassioribus nubilus ac nebulosis, quae omnem
 adspectum luminis sustulerant et diel. Septem denique dierum
 itinere per has tenebras exanclato tandem Thermodonti superveni-

2 gymnasium Va (siste gymnasium perperae Editores) gymnasi-
 umque Vp | 3 inter Vp | cespitans Vap | his Vp | 4 quae) quas
 Moias et Kaeblar | 5 ad Asiam usque expeditiones Vap (perperam) |
 6 sint Va | mater mi V | 7 quippe] ergo Vp | ad Babylonem Va
 9 stelas Moias (in Val. recte) | 10 iterum Va | fama) O | 11 quos has
 scenatas Vp | fixent deus ille, qui V | 12 nominis] quosdam Vap |
 reliquit Vp | 13 habebatur Vp (recte) | 14 duobus O (cf. Val.) | 15 re-
 deuntis Vp α | multa Va (recte) | 15 incidimus om. Vp | 16 loca quae
 obs. Vap | nebulosive omnem (om. Vp.) omnino adspectum Vap |
 17 et] ac Vap | diel om. Vp | 18 transacto super exanclato O | termo-
 donti Vp theridonti Va |

p. 62 Z. 162, 19.] Rex autem ^{scilicet} confestim prodigiorum interprete ^{de (27)} arcesso
 10 sciscitabatur, quidnam hoc ^{portenderet.} Qui mox secreto
respondit regi dicens: „O rex! o utinam interpretatio hosti-
 bus et inimicis tuis haec esset. Superior quippe pars, quae
 ad hominem pertinet quaeque iam putrida ac semiviva vi-
 15 detur, te significat, domine rex; in promptu quaeque est, ut
 tu moriaris atque intereas. Inferior vero pars, quae ferinis
 capitibus cingitur quaeque vivere videtur, hi sunt principes

I accessio O | 2 inde o verbo qui usque ad p. 58, 12 Burophali collatus
 est L | 3 O rex utinam O | 6 domine mi rex L | 8 hi O |

mus flumini haud cuiquam secundo ex magnitudine. Propter hunc
 Thermodonta genus Amazonum colit, mulieres magnitudine corporis
 pariter ac pulchritudine cetera hominum genera supervectae, amictae
 15 vero, ut in picturis est visere unimammis. At enim comperto illae,
 quod ceterae quoque Amazones de nostra amicitia captassent, ipsae
 etiam periculi causam donis a nobis et obsequiis redemerunt.

Itemque incidem ad Rubrum mare venimus, alio, quam vene-
 ramus, itinere repedantes; fuitque operae pretium illas quoque
 20 nosse regiones. Multa enim hominum genera et invisitata sunt
 nobis cognita, quorum vel maxime nobis admirationi fuit viden-
 tibus homines absque capitibus corporatos. Namque his hominibus
 oculi pectoribus inhaerentes atque os omne ceteraque oris in
 parte corporis situm plurimum mirabamur. Illic et Trogodytas
 25 offendimus, qui subter terram domiciliis effossis serpentium instar
 successus sibi et habitacula laboravere. Quod exim eminus
 15 visere est etiam tellurem quandam sitam veluti in medio mari,
 aestimato longius quam unius diei navigatione separata, eo navi-
 gatione contendimus. Repperimus in illa insula civitatem, quae
 30 Solis esse diceretur, ambitus spatio non minus sexaginta stadiis
 circumscriptam; sed enim e medio civitatis constructo quodam 20

1 iuxta aeper propter O | 4 ille O | 5 captassent V | ipse O |
 6 redemerunt ex redemerent corr. O | 9 enim om. Vp | invisitata O |
 11/12 neque his hominibus oculi nisi pectoribus Vp | 12/13 in illa parte
 Kuebler | 13 trogodytas O trogodytas Vp | 14 super Vp | sculptis ac
 fossis V | ad serp. instar V | 15 successus Kuebler | quod ergo exim V |
 16 esset et (om. Va) tellurem V | vebat Vap | 17 die O | 17 separata O
 separata Vap separatam Meius (recte) | 19 stadiis om. Vp |

p. 62 Z. tibi subjecti. Et ut hae ^{inter}ferunt inter se dissident, [sic] quoque post mortem tuam hi inter se discordes erunt." Haec interpretatio non modicum Alexandro maestitiam intulit.

30 31. [Val. 163, 20.] Occasio igitur illius mortis haec fuit. Mater eius scripserat ad eum de similitudinibus Antipatris et Divinopatri^{is} praemonuitque insidias eorum cavendas. At ille statuit, <Antipatrem> ad sese de Macedonia venire, alio in loco eius subrogato. Unde Antipater iratus in ipso itinere veneno efficacissimo atque potentissimo elaborato per ministrum regi destinavit hauriendum. Quo ille ^{hausto} mox lectulo datur, intellexitque se moriturum. Ordinatis itaque

page in H.
p. 63 Z.

1 tu, sed tibi sup. Ita M | 6 divino patris ML | 7 statuit eum ad Oa | 8 eius om. O | illo a | 11 intellexit (crux que) O |

et congesto in loco currus aureus visebatur una scilicet equis atque insessore aureo laboratus. Is omnis labor de auri materia et smaragdis fuit. Mira tamen officinae maiestas nec ulli in orbe terrarum operi facile contendenda.

Ac sic revertentes, locorumque an temporis forent, tenebras profunda incidimus, et, dum nullum omnino ignem, ex quo luminis foret copia, inveniremus, divinum quoddam auxilium sensitus. Praeviantes scilicet nobis quasdam effigies numinum cernere fuit cum luminibus lampadarum, quas e materia argenti eminus aestimabamus; atque ita viati ductique Tanaim usque fluvium supervenimus. Is Tanais e septentrionis partibus in mare Caspium profluens Asiam fertur Europamque discernere. Laeva igitur eius itinere permenso ad Xerxis regna pervenimus, quae post habita Cyri sunt ac nominata, ibique multa opum regiarum ac divitias offendimus. Cetera, quia sunt innumera, censeo praetermittenda.

11. O (inter datur et intellexitque): [Val. 164, 1] ac diebus compluribus cum illa pernicie conluctatus tandem

2 is] his Vap | 3 smaragdi Va | 5/10 crebro ac sic usque ad Tanaim om. Vp | 6 forent om. Va (recte) | 6 incidimus] offendimus Va | 7 forent O | 7/8 inveniremus, abscedere in idem confirmavimus; tum vero divinum quoddam auxilium demorantibus (desiderantibus conf. Kuebler) praeviantes Va | 9 a materia Va | viati] vici Va iugi Kuebler cf. Adn. crit. | 11/12 Is Tanais usque ad discernere om. Vp | 12 laevo O | 13 Xerxis O | 14 agnominata Vp |

Sup. f.
• mem - sup. cum - ~~interferunt~~ - sed. ante. ante. Oia.

63 Z. rebus dispositisque principibus ac ducibus suis, prout [sibi] libuit, spiritum emisit. Cumque de sepultura illius iurgia orientur, quippe Macedonibus in sua eum transferre cupientibus et Persis e contra resistentibus, tandem Iovis oraculum consulentes responsum acceperunt, apud Aegyptum eum sepeliri oportere, non in Memphis, verum in illa, quam ipse sibi aedificaverat urbe. Ergo honorificentissime ibi ei erecta est sepultura.

35. [Val. 168, 10.] Vixit autem, annis triginta duobus imperio potitus annis duodecim, conlatisque urbes duodecim, 15 quas omnes suo de nomine „Alexandriam“ nuncupavit: Alexandriam, quae condita est sub nomine Bucephali equi, Alexandriam montuosam, Alexandriam apud Porum, Alexandriam in Scythia, Alexandriam Babylonis, Alexandriam apud Massagetis, Alexandriam apud Aegyptum, Alexandriam 20 apud Origadam, Alexandriam apud Granicum, Alexandriam apud Troadam, Alexandriam apud Tigridem fluvium, Alexandriam apud Sanctum. Insignavit ergo muros earum, primorum quinq[ue] [graecorum] elementorum [characteribus], ut legeretur in eis: Alexander rex genus Iovis fecit: A. B. Γ. Δ. E. Et quem orbis ^{fronae} universus ferro superare non 25 potuit, vino et veneno superatus atque extinctus occubuit.

4 contra Oa | 6 non me in a | 7 in illa son. M | 8 ei son. O | 11 Alexandria M | 13 Alexandria montuosa nō O (et semper Alexandria) | 14 scisis a | 15 Alexandriam apud Aegyptum son. a | 16 orgalas o | 17 troadem M theodan a | 18 Sanctum OV | 19 characteribus son. O characteribus M | 21 fecit ex fuit corr. M | A. P. Γ. Δ. E. M |

Subscriptio: Explicet ortus vita et obitus Alexandri regis magni Macedonum. Incipit epistola Alexandri regis magni Macedonum ad suum magistrum Aristotilem de situ Indiae et itinerum vasitate O | Finit ortus vita et obitus Alexandri (regis sup. lia.) magni Macedonum; virtus cum laude refulget. Incipit epistola Alexandri regis magni Macedonis ad magistrum suum Aristotilem matremque suam atque sororem de situ Indiae et itinerum et variis generibus bestiarum et serpentium M [de a et b videri nos constat].

Sen. pl. 16.7.29

mit. ad. hinc. dicitur. p[ro]p[ri]etate
 4. ap. p[ro]grammatis (ha)
 5. ap. vesca tam (ri)

A. R. (a) T. I (a) E

Vita.

Natus sum Gabriel Gedeon Cillié in Australi Africa in pago, qui lingua Batava dicitur „Blauw Valleij“, urbi Wellington proximo die X mensis Septembris anni 1870 patre Carolo Daniele, matre Martha Helena ex gente Marais. Fidem profiteor Calvinistarum. Litterarum primordialis imbutus sum in ludo publico, cui tum praeerat vir benignissimus Marinus I. Stucki. Annum agens quintum decimum, cum pater mortuus esset, domum revocatus usque ad annum 1891 rebus rusticis operam navavi, ut fratrem in administrando latifundio adiuvarem. Deinde afflictis rebus domesticis scholam repetivi. Anno 1892 ad 1894 in urbe Capensi Collegium frequentavi anglice nuncupatum „Normal College“, quod curis viri ornatissimi I. R. Whitton florebat. Unde 1894 venia docendi munitus in civium numerum Collegii Victoriani Stellenboschiae receptus sum. Anno 1897 postquam baccalaureus artium summa cum laude factus sum, per duos annos in illo Capensi collegio munere praeceptoris functus sum.

Mense Novembri anni 1899 Edinburgum me contuli; ibi in academia nomen professoris Anglicis potissimum litteris, philosophiae morali, arti educandi studii, quarum disciplinarum magister creatus Argentoratum veni. Scholis interfui horum virorum doctorum: Edinburgi: Laurie, Sainsbury, Seth; Argentorati: Baemker, Huebschmann, Kell, Knapp, Leumann, Michaelis, Neumann, Plasberg (nunc Rostochensis), Reitzenstein, Schwartz (nunc Gottingensis) Thruemer, Ziegler. Quibus omnibus multum me debere grato animo profiteor.

Corrigenda :

- pag. 19 app. crit. ad l. 30: *pro* MA *lege* M.
.. 40 add. Oi 13: *pro an lege* quam.
.. 40 add. Oi app. crit. ad 15: *adde* quam] an V.
.. 41 add. Oi 25: *pro enim lege* enimvero.
.. 41 add. Oi app. crit. ad 25: *lege* enimvero] enim V.
-